

Vapaa ajattelija

5
2003
2,5€

Jumalaton kulttuurilehti

***Median
veriuhrit***

***Amerikan
katsomusvapaus***

Rukouspäiväjulistus kaatui

59. vuosikerta

Julkaisija

Vapaa-ajattelijain liitto ry

Vastaava toimittaja

Erkki Hartikainen

Käsityöläisentie 17 A 1, 00750 Helsinki

Puhelin 040-565 1271

Sähköposti etkirja@dlc.fi

Päätoimittaja

Janne Vainio (GSM 050-365 6808)

Seuraavaan lehteen tarkoitettu aineisto lähetetään toimitukselle 31.12.2003 mennessä mieluiten sähköpostina (liitteet .rtf tai tekstimuodossa) tai levykkeellä

Tilaukset ja osoitteenmuutokset

Vapaa-ajattelijain liitto/Toimisto

Neljäs linja 1, 00530 Helsinki

Puhelin (09) 715 601

val@vapaa-ajattelijat.fi

Ilmoitushinnat

Koko sivu 235 €

Puoli sivua 135 €

1/8 sivua 50 €

Lisävärit sopimuksen mukaan

Tilaushinta

22 €/vuosi

Kuusi numeroa vuodessa

Painos 1 800 kpl

Painopaikka Meripaino Oy

ISSN 0355-8703

Vapaa Ajattelija on Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto Kultti ry:n jäsen.

Kirjoitukset eivät välttämättä edusta lehden toimituksen ja julkaisijan näkemystä.

Sisältö 5/2003

Pääkirjoitus	3
<i>Janne Vainio</i>	
Rukouspäiväjulistuksesta ei lakia	5
<i>Janne Vainio</i>	
Paarma valehtelee	6
<i>Erkki Hartikainen</i>	
Uskonnonopetus tehoaa sittenkin	7
<i>Erkki Hartikainen</i>	
USA:n katsomusvapauden historia	8
<i>Bobbie Kirkhart</i>	
Amerikan katoliset tasavallat	14
<i>Federico N. Revival</i>	
Pyhän median veriuhrin	17
<i>Keskustelu Robert Danninin kanssa</i>	
Ateistifilosofin muistelmat	23
<i>Erkki Hartikainen</i>	
Parisuhdeoppaita moneen makuun	24
<i>Osmo Tammisalo, Janne Vainio</i>	
Ilmoituksia	27
Pohdintaa päätöksenteosta	29
<i>Jori Mäntysalo</i>	
Uutisia	30

Kansikuvassa Thomas Paine – vapaa-ajattelun esikuva ja amerikkalaisen katsomusvapauden edelläkävijä

**VAPAA AJATTELIJA TOIVOTTAA
KAIKILLE LUKIJOILLEEN JA
AVUSTAJILLEEN VALOISAA,
JUMALATONTA TALVIPÄIVÄN
SEISAUSTA (22.12.2003).**

Rukouksien sekakuoro

Mikään uskonto ei voi väittää, että viha on hyvää. Muslimit, kristityt, buddhistit, hindut ja juutalaiset rukoilevat kaikki

armeliasta jumalaa.” Näin kertoo **Dalai lama**, jota pidetään monikulttuurisen suvaitsevuuden valovoimaisena ikonina.

Tarina on tuttu, mutta sadunkertoja on tällä kertaa hieman yllättävältä taholta. Dalai lama edustaa toki yliluonnollisuuskoe siinä missä **Osama bin Laden** tai **Johannes Paavali II** – mutta oletus jumalasta yliluonnollisten ilmiöiden takana esitetään buddhalaisuuden eräissä keskeisissä opeissa ristiriitaisena ja perustattomana. Henkilökohtaisesti olen pitänyt muinaisia buddhalaisia jumalattomuustodistuksia vakuuttavina – ja juuri nämä saivat minut pitämään iankaikkista kaitsevaa luojaolentoa paitsi kuvitteellisena, myös mahdottomana.

Mitä sitten Dalai lama voisi tarkoittaa ”jumalalla” jota kaikissa uskonnoissa rukoillaan? Yhteistä maailmanuskonnoille on vain jokin palvonnan kohde, joka asetetaan muiden edelle. Voidaan puhua *pyhyyden keskiöstä*, joka esimerkiksi kristityille on **Jeesus** ja buddhalaisille buddhatilan lukemattomat eri muodot. Jumala on kuitenkin kaikille jumalaan uskoville jotakin aivan muuta kuin ”sellainen pyhäinkuva jota palvotaan kuin buddhaa” – ja tämän seikan huomiotta jättäminen olisi ainakin useimpien kristittyjen, muslimien ja hindujen näkökulmasta selvää jumalanpilkkaa.

Dalai laman esitystavassa on kuvaavaa, että hän käyttää sanaa ”jumala” ikään kuin se viittaisi samaan asiaan eri uskontoperinteissä. Jumalan käsite – tarkoitettiinpa sillä mitä tahansa – viittaa kuitenkin aina jonkin tietyn uskonnollisen käsityksen mukaiseen jumalaan. Hinduille jumaluus tarkoittaa aivan muuta kuin muslimeille.

Kristilliset lähetysseuraajat ovat nimenneet ”jumaliksi” kaikki sellaiset palvonnan kohteet, joilla vieraisissa kulttuureissa on jo-

kin pyhyyden keskiöasema. Buddhan lisäksi myös **Mao tse-tung** on eräässä suomalaisessa peruskoulun uskontokirjassa esitetty kiinalaisena jumalana, jota rukoillaan uskonnossa nimeltä maolaisuus. Nimeämällä palvonnan kohteet ”jumaliksi” on haluttu todistella, että pakanakultit ovat ”väärin jumalien” palvontaa – ja samalla on haluttu vakuuttaa jumalasta tietämättömät pakanat siitä, että he ovat koko ajan etsineet jumalaa, jonka luo kristus johdattaa.

Kristillisen lähetysliturgian peitelty muoto on uuden ajan hömpä, jossa uskotellaan kaikkien uskontojen vievän samaan päämäärään – selventämättä, mikä se ”sama päämäärä” eri uskomuksien sekamelskan välillä on, jollei se ole mielisairaalan suljettu osasto. Dalai laman ihailijajalauma länsimaissa koostuu enimmäkseen tällaisesta yleisöstä, jolle ”kaikkien uskontojen ykseys” on ”suvaitsevuuden” nimissä pyhin mahdollinen opinkappale täsmälleen siihen raajaan asti, kunnes joku erehtyy tulkitsemaan kosmista konsensusta siten, että myös jumala ja perkele ovat sama asia.

Dalai laman viihteellisenä roolina on olla eräänlainen uskontomaailman esasaarinen, joka kertoo medialle sitä, mitä laaja yleisö kaikkein todennäköisimmin haluaa kuulla. Laaja yleisö puolestaan haluaa kuulla, että kaikki ”kivat” ja ”kiltit” maailmankatsomukset ovat jollakin epämääräisellä yleishyvällä asialla. Mikä se hyvyyden asia sitten on, siihen ei Dalai lamalla itsellään ole enää kovin paljoa sananvaltaa. Johannes Paavali II:lla on jo huomattavasti enemmän.

Kulttuuriministeri **Tanja Karpela** on tehnyt lakiesityksen, jonka mukaan tasavallan presidentin virkatehtäviin kuuluisi rukouspäiväjulistuksen antaminen. Lakiesitys vahvistaisi käytännön, jota toistaiseksi on noudatettu ilman mitään laillista perustetta ”vanhan kristillisen perinteen” nimissä. Kristilliset tavat ovat lain yläpuolella niin kauan, kunnes toisin on säädetty. ➤

Vapaa-ajattelijain liitto on lähettänyt kansanedustajille ja tiedotusvälineille kannanoton, jonka mukaan uskonnollisten tehtävien asettaminen presidentille on katso-musvapauden vastaista ja rikkoo perustuslakia. Liiton puheenjohtaja **Erkki Hartikaisen** ja pääsihteeri **Juha Kukkosen** allekirjoittamassa kannanotossa todetaan, että rukouspäiväjulistus on ”uskonnollinen, kristillinen asiakirja, jossa suomalaisia pyydetään osallistumaan uskonnon harjoittamiseen. Pyyntö osoitetaan kaikille kansalaisille riippumatta siitä, ovatko kansalaiset kristittyjä. Sen vuoksi julistus on erittäin loukkaava ei-kristittyjä kohtaan, eikä julistus kunnioita perustuslain 11 §:ssä taattua uskonnon ja omantunnon vapautta.”

Perustuslain mukaan kukaan ei ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen. Lakiesityksellä presidentille osoitettaisiin kuitenkin uskonnonharjoittamista merkitsevä tehtävä ottamatta huomioon hänen vakaumustaan. Tällaista tehtävää ei voida perustuslakia rikkomatta antaa presidentille, jollei presidentillä ole kristillistä vakaumusta. Presidentin virantoimituksen edellytyksenä olisi siis kristillinen vakaumus.

Rukouspäiväjulistuksessa kaikkia kansalaisia yllytetään osallistumaan jumalanpalveluksiin; kyse on samalla kertaa uskonnon harjoittamisesta ja kehottamisesta siihen. Kukkosen ja Hartikaisen mukaan ”huomi-onarvoisinta julistuksessa on se, että siinä ikään kuin oletetaan, että kaikkien suomalaisten uskonto olisi kristinusko. Vain maahanmuuttajilla oletetaan olevan jokin muu uskonto. Uskonnottomien vakaumus julistuksessa sivuutetaan kokonaan.”

Asetelmaa ei muuta miksiäkään, vaikka rukouspäiväjulistus muotoiltaisiin monikulttuurisuuden ja suvaitsevaisuuden nimissä niin ympäripyöreäksi, ettei se erityisesti viittaisi islamilaiseen, kristilliseen tai hindujumalaan. Tätä seikkaa on alleviivattava siksi, että todennäköisesti ateisteja syrjiviä lakiesityksiä tullaan jälleen kerran runnomaan läpi jonkinlaisen ”suvaitsevuuden” nimissä. ”Suvaitsemattomiksi” leimataan kaikki, jotka eivät allekirjoita muodikasta uuden ajan hokemaa, että jokainen tie vie samaan päämäärään.

Ehkäpä Dalai lamaa tarvitaan kerto-maan nykyajan kvasihumanistisille kristityille, että nämä ovat oikealla asialla vaatiessaan ”suvaitsevuuden” nimissä, että jumalan nimi kirjataan Euroopan perustuslakiin. Monikulttuurisen suvaitsevaisuuden ikoni on julistanut, että ”armeliaan jumalan” rukoileminen on se, mikä voi yhdistää kaikkia maailman ihmisiä rakentamaan yhteistä planeettaa – joten vastalauseet ovat tietenkin merkkejä suvaitsemattomuudesta, joka ei ole poliittisesti korrektia.

Kristittyjen keskuudessa on muotia villjellä itsesyytöksiä, joiden mukaan kristinusko on ”suvaitsematonta” verrattuna hindulaisuuteen, jonka mukaan kaikkien uskontojen jumalat ovat hindujumaluden ilmentymiä. ”Suvaitsevuudella” tarkoitetaan orwellilaisesti sitä, että vääräuskoisia ei ole, koska toisinajatteleminen on jo käsitteellinen mahdottomuus.

Hindukulttuurissa buddhat nimettiin Vishnun inkarnaatioiksi ja buddhalaisten todisteltiin palvovan armeliasta Vishnua. Vastaavasti Dalai lama on nyt saatu käyttämään kristillistä jumalan käsitettä, jolle ei löydy perustaa buddhalaisuudesta. Uskonnollinen imperialismi on täydellisintä sil-

Paarma mainitsisi kristinuskon EU-perustuslaissa

20.11.2003 Arkkikiispa **Jukka Paarman** mielestä Suomen hallituksen kannattaa harkita kantaansa, jos jäsenmaiden enemmistö haluaa mainita kristinuskon erikseen Euroopan unionin perustuslaissa. Erityisesti Puola ja saksalaiset kristillisdemokraatit vaativat, että kristillisuus kirjattaisiin EU:n arvoihin.

– Pidän sitä onnettoman ratkaisuna, jos enemmistö on päättämässä kristinuskon mainitsemisesta, mutta Suomi on ollut sitä vastaan, Paarma sanoi Brysselissä.

Paarma arvioi, että valtioiden enemmistö kannattaa viittausta kristillisyyteen, kun EU:n perustuslaillisesta sopimuksesta neuvotellaan. Paarman mukaan Suomen kirkolla ei ole mitään kristinuskon kirjaamista vastaan.

Kiistanalainen kohta koskee EU:n perustuslaillisen sopimuksen artiklaa, jossa määritellään unionin arvot. Arkkikiispa Paarma otti asiaan kantaa, kun hän päätti vierailunsa Brysselissä. (STT)

Piirros: Päivi Vesanto

Rukouspäiväjulistuksesta ei säädetä lakia

Rukouspäiväjulistuksen antamista ei säädetä lailla tasavallan presidentin tehtäväksi. Eduskunta päätti asiasta perjantaina 12.12.2003 äänin 92-74. Äänijakautuma ei noudattanut puoluerajoja. Hallituspuolueista vain lakivaihtoehtoa kannattaneen keskustan rivit säilyivät täysin eheinä. Myös suurin oppositior ryhmä kokoomus jakautui kahteen leiriin.

Äänestyksessä voitti perustuslakivaliokunnan enemmistön näkemys. Perustuslakivaliokunta oli esittänyt äänin 9-8, että lakia rukouspäiväjulistuksesta ei säädettäisi. Valiokunta ei ollut pitänyt perustuslain 11 §:ssä mainitun uskonnon ja omatunnon vapauden näkökulmasta onnistuneena, että presidentti antaisi päätöksellään uskonnollisperäisen julistuksen.

Perustuslakivaliokunta oli viikkoa aiemmin kuullut asiantuntijana mm. Vapaa-ajattelijain liiton pääsihteeri **Juha Kukkosta**, jonka mukaan lakiesitys oli perustuslain vastainen ja loukkasi uskonnottomien vakauksusta. Näkemykseen perustuslainvastaisuudesta oli yhtynyt voimakkain sanoin myös asiantuntijana kuultavana ollut professori **Jari-Pekka Viljanen**.

Presidentti **Tarja Halonen** on jo ehtinyt ilmoittaa, että hän aikoo kaikesta huolimatta jatkaa rukouspäiväjulistuksen perinnettä. Siihen hänellä lienee periaatteessa oikeus yksityishenkilönä. Presidentille ei kuitenkaan ole pidetty suotavana kehottaa julkisesti kansalaisia esimerkiksi äänestämään tiettyä puolta, joten saattaisi olla mahdollista pitää avointa kristillisiin menoihin yllyttämistä vastaavin perustein sopimattomana ja moitittavana käytöksenä.

Perustuslakivaliokunta on kehottanut presidenttiä harkitsemaan kehottavien ja velvoittavien sanamuotojen karsimista pois julistuksesta, jotta presidentin ei voitaisi tulkita kehottavan ei-kristittyjä harjoittamaan kristinuskoa. ■

Janne Vainio

loin, kun toisin uskovat on saatu omin sanoin puhumaan valtauskonnon käsitteillä.

Afganistanissa **Taleban**-järjestö räjäytti joukon muinaisia buddhapatsaita siitä syystä, että nämä erehdyttiin tulkitsemaan jumalankuviksi (islam kieltää jyrkästi jumalan kuvaamisen). *Sacred Media* -konferenssissa viime heinäkuussa amerikkalainen islamintutkija **Stewart Hoover** selitti minulle ja toimittaja Suvi Laukkaselle, että perinteisesti islamilaiset ovat sietäneet buddhalaisuutta helpommin kuin hindulaisuutta, koska buddhakuvia ei ole tulkittu jumalankuviksi. Tilanne on muuttumassa, koska nykyisin paikallinenkin tieto suodattuu maailmanlaajuisten medioiden kautta. Jos Dalai lama kristillisiä kuulijoita mielistelläkseen kertoo koko maailman kuullen, että buddhalaiset rukoilevat samaa jumalaa kuin kristityt ja muslimit, niin käytännössä se on suorastaan pyhään sotaan yllyttämistä kaikilla buddhalaisuuden ja islamin yhteisillä levinneisyysalueilla. Sellaisella lausunnolla Dalai lama todistaa kaikille muslimeille (kuten myös monille protestanttisille kristityille), että buddhalaiset ovat omistautuneet pilkkaamaan heidän jumalaansa kumartamalla hänen kuvalleen.

Yhteisen jumalan fiktio ei siis palvele uskontojen välisen rauhanomaisen rinnakkainelolon asiaa, vaikka toisin uskotellaan. Sen sijaan Jumalan käsitteen yleistyminen erisnimenä ja isolla J:llä on voitto yksijumalaisuudelle, jossa jumalan kunnia on pyhyiden keskiönä. Kaikki muut uskonnot voidaan tällä tavoin katsomuspoliittisesti valjastaa eräänlaisiksi kristinuskon ja islamin hengellisiksi apupuolueiksi. Kristittyjen ja muslimien väliset voimasuhteet puolestaan ovat läpi koko historian määräytyneet verenvuodatuksen kautta, joka tiedetysti ainakin kristillisen opin mukaan on armon jumalallinen edellytys.

Janne Vainio

Paarma valehtelee

Jukka Paarma on moraalittomin arkkipiispa pitkiin aikoihin.

Vapaa-ajattelijain liiton eipaarmalaiset liittoneuvokset toivoivat liittoneuvoston kokouksessa tietoja evankelis-luterilaisten seurakuntien saaman yhteisöveron tuotosta vuodelta 2002. Tuo yhteisövero kootaan kaikilta yhteisöiltä täysin riippumatta niiden osakkaiden tai jäsenten kuulumisesta tai kuulumattomuudesta uskontokuntiin.

Suomessa on ollut monenlaisia evankelis-luterilaisia arkkipiispoja. Arkkipiispa **Gustav Johansson** vaati vuoden 1888 valtiopäivien aikaan, että jumalanpilkkä olisi rangaistava kuolemalla. Gustav Johansson oli arkkipiispa **Erkki Kailan** setä ja ateistifilosofi, akateemikko **Eino Kailan** isosetä. Maailma siis muuttuu, mutta muutokset saattavat tapahtua mihin suuntaan tahansa.

Arkkipiispa **Martti Simojoki** kannatti kirjeessään tämän kirjoittajalle uskonnoton oikeutta kieltäytyä koulujen aamuhartauksista. Simojoen seuraaja arkkipiispa **Mikko Juva** ei enää kirjeessään tämän kirjoittajalle kannattanut tätä perustavaa laatua olevaa ihmisoikeutta, jota kristitty presidentti **Urho Kekkonen** kirjeessään minulle kannatti.

Nykyinen arkkipiispa Jukka Paarma on kuin mies kumpujen yöstä. Hän katsoo oikeudekseen valehdella julkisesti kirkolliskokouksen päättäjäispuheessa. En moiti Paarmaa valehtelemisestä. Juutalaisten ja kristittyjen kymmenen käskyä eivät kiellä valehtelemistä. Islamin Koraani ei liioin kiellä valehtelemistä vääräuskoisille. Minun oma moraalini kieltää valehtelemisen Suomen kansalle; yksityiset valkoiset valheet ovat usein välttämättömiä kristittyjenemistöisessä yhteiskunnassa selviytymiseksi.

Paarman valhe kokonaisuudessaan on seuraava:

STT - HS (9.11.2003) TURKU: "Arkkipiispa Jukka Paarma on huolissaan kansan ja kirkon siteen heikentymisestä. Hän uskoo, että pelkästään päätös tarjota kaikille samanhintainen hautapaikka on saanut ihmisiä eroamaan kirkosta. Laki velvoittaa seurakuntia tarjoamaan kaikille paikkakuntalaisille hautapaikan samaan hintaan ensi vuoden alusta. Suomalaisten oikeustajua loukkaa, että kirkkoon kuulumaton saa

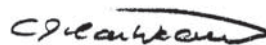
hautapaikan samalla hinnalla kuin koko ikänsä kirkollisveroa maksanut. Asia tulisikin korjata, totesi Paarma lauantaina kirkolliskokouksen päättöpuheenvuorossaan."

Minun mielestäni Paarma laskelmoi, että evankelis-luterilaisen kirkon etuja kiivaasti puolustava missi ja ministeri **Tanja Karpela** kyllä ajaa hallituksessa ja eduskunnassa läpi huononnuksia uskonnottomien asemaan. Oletteko panneet merkille, että toisin kuin presidentti **Tarja Halosen** tapauksessa, arkkipiispa Paarma ei ole sanallakaan vihjannut siihen, että kirkollisasiain ministeri Tanja Karpelan pitäisi mennä naimisiin jonkin miesystävänsä kanssa?

Paarman kannattajat Vapaa-ajattelijain liitossa muistuttavat usein (viimeksi liittoneuvostossa äskettäin), ettei evankelis-luterilaisen kirkon enimmillään 150 miljoonan euron eli 900 miljoonan markan yhteisöveron tuotosta saama osuus ole korvamerkittyä rahaa ja että siitä ei pitäisi puhua hautausmaiden kustannusten yhteydessä. Kun tämä raha on yhteiskunnan myös uskonnottomilta perimää rahaa, ja kun hautausmaiden pito maksaa alle puolet evankelisluterilaisen kirkon saamasta yhteisöveron tuotosta, totta puhuakseen Paarman ja Vapaa-ajattelijain liiton paarmalaisten pitäisi sanoa, että evankelis-luterilainen kirkko kavaltaa puolet hautausmaiden ylläpitoon tarkoitetuista yhteiskunnan varoista ja vielä perii maksuja papin pohjattoman säkin täyttämiseksi.

Kirkollisveron tuotto vuonna 2002 oli 727 miljoonaa euroa (+8,4 %). Tässä oli mukana tavallista enemmän tilityksiä edellisiltä vuosilta. Seurakuntien yhteisöveron tuotto oli noin 99 miljoonaa euroa (-10,8 %).

Jos evankelisluterilaisen kirkon saama yhteisöveron tuotto lopetettaisiin ja sama summa jaettaisiin tasapuolisesti kaikille hautausmaiden pitäjille, kaikille voitaisiin heti järjestää SDP:n vuoden 1903 Forssan ohjelmassa vaadittu maksuton hautaus ja myös uskonnottomien vaatimat kunnalliset hautausmaat voitaisiin nopeassa tahdissa toteuttaa. Mäinnittakoon, että Forssan puoluekokouksen 100-vuotispäivän juhlijat lähes poikkeuksetta unohtivat tämän vaatimuksen, mikä merkitäköön suureksi häpeäksi työväenpuolueille.

Erkki Hartikainen
eipaarmalainen vapaa-ajattelija

Kirkostaeroaminen kasvussa

Oheiset taulukot (alla ja oik.) osoittavat kirkon olevan vaikeuksissa. Kirkon johto on jo pitkään pelännyt jäsenkatoa ja soveltanut sanomansa sen vuoksi niin ympäripyöreäksi, että seurakuntalaisten enemmistö ei edes huomaa olevansa mukana aatteellisesti leimautuneessa järjestössä.

Vapaa-ajattelijoiden ei kannattane seurata kirkon esimerkkiä. Jäsenistön laaja kossikelu on epäonnistunut surkeasti ja vienyt lopunkin aatteellisen uskottavuuden. Niinpä kirkostaeroaminen jatkuu.

Kirkostaeroamisilmoituksen voi nyt tehdä kätevästi myös netin kautta osoitteessa www.eroakirkosta.fi. Maksutoman palvelun tarjoaa **Tampereen Vapaa-ajattelijat ry.** ■

Janne Vainio

Yhteisöverotulot jäsentä kohti, e

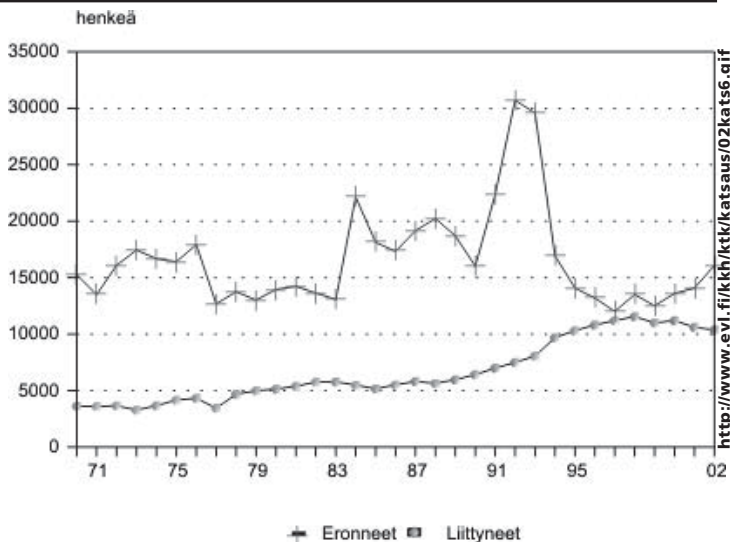
	Kasvu				Kasvu	
Hiippakunta	1999	2000	2001	2002	01-02,%	99-02,%
Turku	26	27	20	24	20,0	-7,7
Tampere	22	24	18	18	0,0	-18,2
Oulu	17	18	16	20	25,0	17,6
Mikkeli	23	26	20	20	0,0	-13,0
Porvoo	31	31	18	21	16,7	-32,3
Kuopio	20	21	15	12	-20,0	-40,0
Lapua	22	20	17	18	5,9	-18,2
Helsinki	41	44	48	33	-31,3	-19,5
Koko kirkko	27	28	25	22	-12,0	-18,5

UL 100/STT, lähde: Kirkon tilastollinen vuosikirja 2002

**Älä anna
PAARMAN
imeä vertasi**

- eroa kirkosta!

Uskonnonopetus tehoaa

Eräänä marraskuun iltana työpaikalleni ilmestyi eläkkeellä oleva uskonnonopettaja. Hän on aikaisemmin opettanut viidessä Vantaan peruskoulussa. Hän tekee nyt laestadiolaisen Helsingin yliopiston uskontotieteen professori Juha Pentikäisen opastuksella tutkimusta uskonnonopetuksen tehosta.

Hän oli jostain kuullut, että minulla on käytössäni Vantaan kaupungin omistama tilasto-ohjelma (SPSS). Hän oli pyytämässä minulta apua vain pieneen yksityiskohtaan. Minun mielestäni hänen olisi lähinnä pitänyt tehdä muutamia kenttiä lisää noin 800 oppilaan otoksen taulukkoon, joten tilasto-ohjelmasta ei olisi ollut apua tässä yksityiskohdassa.

Jos minun aikani ei olisi niin kireällä kuin se on, olisin tarjoutunut avustamaan häntä saadakseni aineiston haltuuni. Oikea tilastotieteilijä (jollaisena olen työskennellyt yhteensä noin 10 vuotta), saisi aineistosta irti paljon sellaista, mitä tutkija ja professori eivät nähtä huomanneen.

Silmäilin huolellisesti läpi aikaan saadut prosenttijakamat, ja asteikolla 1-5 oppilaat katsoivat uskonnonopetuksen muuttaneen heidän käsityksiään keskimäärin kahden yksikön verran uskontomyönteiseen suuntaan (rengastus oli keskimäärin kohdassa 3), kun vaihtoehto 1 oli, että heidän käsityksensä eivät ole muuttaneet uskonnonopetuksen vaikutuksesta. Ykkösiä en juuri 800 oppilaan otoksessa nähnyt.

Tämä merkitsee sitä, että **päin vastoin kuin monet vapaa-ajattelijat kivenkovaan väittävät, uskonnonopetus tehoaa.** Se ei tehoa kaikkiin eikä yhtä paljon, mutta keskimäärin se tehoaa. Tämä merkitsee sitä, että **Suomen evankelis-luterilainen uskonnonopetus vähentää merkittävästi ateismin kannatusta.** Ateismin kannatus ei ole kasvanut koko tutkittuna ajanjaksona noin vuodesta 1973, jolloin johtamani tutkimusryhmä teki yhdessä Suomen Gallupin kanssa ensimmäisen riippumattoman tutkimuksen asiasta. ■

Erkki Hartikainen

Jeffersonista Bushiin

Kirkon ja valtiovallan erottaminen Amerikassa

Valtion uskontoneutraalisuus ei ole ollut itsestäänselvyys edes Yhdysvalloissa, vaan on saavutettu pitkällisen oikeudellisen taistelun tuloksena. Atheist Alliance Internationalin (AAI) puheenjohtaja Bobbie Kirkhart valottaa artikkelissaan amerikkalaisen katsomusvapauden historiallisia juuria.

Kirkon ja valtiovallan erottamisesta USAssa on olemassa kaksi tarinaa. Kristityssä tarinassa pyhiinvaeltajat pakenivat uskonnollista tyranniaa ja perustivat maan, jossa jokainen mies sai vapaasti uskoa mihin halusi ja jokainen nainen sai vapaasti uskoa mitä hänen aviomiehensä tai isänsäkin uskoi. Tämä vahva usko rakensi vahvan maan, melkeinpä Edenin puutarhan, kunnes 1900-luvun puolivälissä liittovaltion korkein oikeus potkaisu Jumalan pellolle kouluista, Elvis veivasi lantiotaan teinityttöjen kirkunan tahtiin ja kansakunta degeneroitui maallistuneeksi Babyioniaksi.

Vapaa-ajattelijoiden versiossa taas joukko kauasnäköisiä valloittajia pakenivat eurooppalaisen tyrannian kalkkeutuneita perinteitä ja perustivat siirtokuntia jumalallisella oikeudella. Siirtokunnat pidettiin korruptoituneen kuninkaan tossun alla kunnes loistavien ateistien ryhmä **Thomas Jeffersonin** johdolla kokoontuivat ja keksivät vapauden. He vapautuivat kirkkojen kahleista ja antoivat meille maallistuneen hallinnon. Tämä mahdollisti kansakunnan kasvun taloudellisessa, maantieteellisessä, ja mikä

kaikkien tärkeintä, myös älyllisessä mielessä, aina 1900-luvun puoliväliin asti, jolloin Neuvostoliiton aiheuttama paniikki sai meidät lisäämään sanat "Jumalan alla" (under God) lippu-tervehdyksemme ja kasvava fundamentalismi valtasi hallituksemme, lainsäätäjän toisensa jälkeen, kunnes meistä tuli höpöttävien ja kuolaavien idioottien kansa.

Olen sen käsityksen vallassa, että tämä jälkimmäinen kuvaus amerikkalaisista on eurooppalaisten suosiossa.

Vaikka molemmissa versioissa on hitusen totuutta, totuus, aito totuus, koko puolueeton totuus kuullaan harvoin. Niin harvinaista kuin oikean totuuden kuuleminen onkin, eri versioita tarjotaan edelleen yli tarpeen. Pari tutkivaa kirjoitusta jotka ovat saaneet paljon huomiota tänä vuonna ovat tästä malliesimerkkejä. Molemmat mainitaan erittäin akateemiseksi tutkimukseksi, vaikka niistä enemmän huomiota saanut on ansainnut tämän tittelin jo ennen julkaisuaan. **Daniel Dreisbachin** kirja *Thomas Jefferson and the Wall of Separation Between Church*

Käännös: Suvi Laukkanen

Kuva: Erkki Hartikainen

Bobbie Kirkhart
(vas.) puolisoineen
Vapaa-ajattelijain
liiton toimistolla.
Kuvassa mukana
myös liiton silloinen
toimistonhoitaja
Kimmo Sundström
sekä järjestösihteeri
Janne Vainio.

(Board of Education), lisäsi lakiin uuden lausekkeen (*establishment clause*). Puhumme Hamburgerin näkemyksestä myöhemmin. Palatkaamme nyt maan perustamiseen, jota edelleen kutsutaan Suureksi kokeeksi.

and State (vapaasti kääntäen Thomas Jefferson ja muuri kirkon ja valtiovallan välissä) ilmestyi elokuun lopussa vuonna 2002, liian myöhään, jotta sitä olisi voitu arvioida tätä puhetta varten.

Näistä toinen, **Philip Hamburgerin** *Separation of Church and State* (suom. Kirkon ja valtiovallan erotus) on todellakin hyvin tutkitu, huolellisesti dokumentoitu löytöretki, mutta määränpäänä ei ole totuus, vaan faktat jotka asiayhteydestä pois otettuna tukevat hänen käsitystään, että kirkon ja valtiovallan erotus on 1900-luvun keksintö. Hän jättää kokonaan pois keskeisen kohdan USA:n kirkkoa ja valtiota koskevasta laista. Oikeuslaki (*Bill of Rights*) kirjoitettiin rajoittamaan pelkästään valtiovallan oikeuksia. Yksikään vakavasti otettava lakitieteilijä ei väittäisi että osavaltioita estettiin tukemasta uskontoa ennen 14:ttä perustuslain muutosta vuonna 1865. Mutta silloinkin Korkein oikeus tulkitsi lakia minimaalisesti 1930-luvulle asti, jolloin yksilönvapauksia alettiin vähitellen sisällyttää valtiovaltaa rajoittaviin lakeihin. Vuonna 1947, kirkko-valtio päätös, Everson vastaan Opetuslautakunta

Vallankumouksen aikaan yhdeksällä kolmestatoista siirtomaasta oli valtion kirkkoja, pohjoisessa kongregationalistinen kirkko ja etelässä anglikaaninen. Niitä oli myös - eikä tilanteen ristiriitaisuutta edes ymmärretty - niissä kahdeksassa osavaltiossa kanssa jotka olivat ratifioineet Jeffersonin vaatimuksen, jota hän oli ehdottanut kotivaltiolleen Virginialle, ja joka takasi "omatunnon vaatimusten mukaisen" uskonnonvapauden. Jeffersonin Virginia ei hyväksynyt tätä ehdotusta ennen kuin vasta kymmenen vuotta myöhemmin. Uskonnonvapaus oli uusi ajatus ja sielläkin missä maallistunut kielenkäyttö sai valtaa, todellisuus oli hankalampi.

Kaikilla osavaltioilla oli joitain uskonnollisia rajoituksia. Jopa Pennsylvaniana, jota useimmat amerikkalaiset pitivät uskonnollisen vapauden johtajana, edellytti että julkisissa töissä olevat vannoinvat, että Vanha ja Uusi testamentti olivat syntyneet jumallisesta innoituksesta.

Minkään tämän ei pitäisi yllättää meitä. Monet uudisraivaajat olivat uskonnollisia fanaatikkoja jotka lähetettiin pois Englannis-

ta. Puolelta heidän jälkeläisistään puuttui, paitsi nykyiset edistysaskeleet matkustamisessa ja viestinnässä, myös alkeellinenkaan lukutaito. Deistit - vaikkakin väkilukuisat perustajiemme joukossa - olivat pieni vähemmistö kansasta ja jopa valtiovallan johtohahmoista. Katoliset pysyivät viisaasti Marylandissä, joka oli perustettu heitä varten. Juutalaiset, niin kuin deistitkin, saattoivat edustaa suhteettoman suurta osaa oppineista ja johtajista, mutta olivat liian harvakuksia uskaltaakseen tunkeutua kansan mieliin, saati päivän politiikkaan. Ihmisten tuntemat uskonnolliset vähemmistöt olivat baptistit ja metodistit. Se, että baptisteille annettiin oikeus olla olemassa - vaikka heille muuten annettiinkin paljon vähemmän oikeuksia - tuntui aika liberaalilta ja jopa hiukan pelottavalta.

Huolimatta Hamburgerin naurettavasta väitteestä että **Thomas Painen** ajatus maallisesta hallinnosta tuli kristillisestä teologiasta - ala jota Paine vihasi ja joka on vuosisatojen varrella tarjonnut täysin mitätöntä lohtua sekularisteille - ajatus valtiovallan oikeutettujen voimien erottamisesta uskonnon epäoikeutetuista voimista oli jotain uutta, eikä koelaboratoriota jossa sitä testattiin oltu varustettu sillä vankan ajatuksen ja äänekkään taikauskon perinteellä josta saamme nauttia tämän päivän Yhdysvalloissa.

Huolimatta vallankumouksen okaasta kyljessämme, ei ole epäilystäkään että Jeffersonin muurin oli tarkoitus, kuten vertauskuvallisten muurien pitääkin, olla läpitunkematon linnake valtion uskontoa tukevaa vallankäyttöä vastaan. Vaikka hänen näkemyksensä oli vähemmän puhdas kuin me ateistit toivoisimme - hänen käsityksensä oli että nämä oikeudet tulivat Luojalta, isolla L:llä - ne olivat niin vankkoja kuin kukaan voisi toivoa. Ne eivät esimerkiksi sallineet presidentin julistaa paastopäivää.

Jeffersonia kutsutaan usein deistiksi. Monet uskonnottomat henkilöt ymmärtävät tämän niin, että hän uskoi Thomas Painen proto-ateistiseen filosofiaan, jonka deismi olisi varmasti voinut kuulua esi-darwinilaiselle ateistille joka yksinkertaisesti uskoi, että jumala oli looginen selitys syntyperällemme, mutta ei millekään sen jälkeen tapahtuneel-

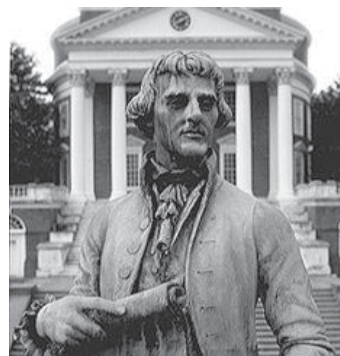
le. Mutta Jefferson kutsui itseään myös kristityksi, vaikka pitikin vankasti kiinni siitä, ettei hän uskonut Jeesuksen jumalallisuuteen; ei ole epäilystäkään, etteikö hän olisi uskonut luoja jumalaan.

On selvää että hänen ajatuksensa erottamisesta olivat poliittisesti elinvoimaisia. Niistä tuli vaalikysymys vuonna 1800. Pastori **William Linn** sanoi, "kenen tahansa heraa Jeffersonin periaatteiden nimiin vannovan miehen vaalivoitto tuhoaa uskonnon, tuo moraalittomuuden keskuuteemme ja leikkaa yhteiskuntaa koossa pitävät siteet." Ja kirkkoherra John Adams, joka kutsui ajatusta jumalallisesta Jeesuksesta "tavanomaisena absurdiuden peittelynä" laittoi omat tunteensa syrjään vastustaaksen Jeffersonin erotusta yrittäessään turhaan pitää kiinni presidentinvirasta.

Kuten tiedätte, vaalit eivät ratkaisseet tätä kysymystä. Keskustelua käytiin paastopäivistä ja sekularistien väitteistä sotaväen kenttäpappien palkkoja vastaan. Useat osavaltiot eivät sallineet kirkonmiehien mukanaoloa lainsäädäntävallassa, sillä perusteella että jumalan miesten ei tullut olla hallinnon miehiä. **James Madison**, joka oli jo kerran ollut niin turvallisesti eläkkeellä, vastusti kongressionalistista kappalaisen virkaa turhaan. Mutta monet asiat pitivät esivanhempamme kiireisinä, sillä isiemme kristillinen Jumala näytti tunkevan ikuisen nenänsä joka väliin julkisten asioiden hoidossa, ja niilläkin alueilla joissa hänet usein torjuttiin, hän palasi aina vaan uudelleen.

Jokaisen nopean muutoskauden jälkeen uudet evankeliset uudistajat pääsivät töihin. 1820-luvulle mennessä oli olemassa *General Union for Promoting the Observance of the Christian Sabbath* (Yleiskokous kristillisen sapatin

vieton edistämiseksi), ja 1830-luvulla hyvää tarkoittavat ihmiset saattoivat alulle vankilaohjelman, jossa kaikki vangit eristettiin jotta heidät voitaisiin pi-

Thomas Jefferson

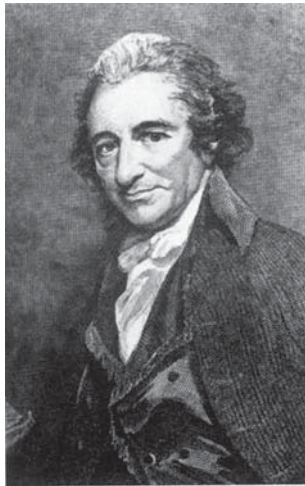
tää kaukana huonoista vai-
kutteista, ja hei-
dät pakotettiin
lukemaan Raa-
mattua koko
päivän. Emme
tiedä heidän ri-
koksenuusinta-
tilastojaan,
mutta itsemur-
hia oli paljon.

Yksi kristilli-
nen reaktio ero-
tukseen oli se,
että kirkko vas-
tusti juuri aloi-
tettuja sosiaalisia hyvinvointiprojekteja ku-
ten köyhäintaloja. Ajatus oli, että kun halli-
tus ja kirkko olivat yhtä, hyväntekeväisyys
kuului molemmille, mutta kun ne oli erotet-
tu toisistaan, hyväntekeväisyys kuului kir-
kolle. On mielenkiintoista huomata että näi-
hin päiviin asti sosiaaliturvan taso Yhdys-
valloissa on paljon mitättömämpi kuin Eu-
roopassa, jossa vielä on valtionkirkkoja.

Kansakunnan liikkeessa länteen päin,
kirkko oli yleensä ensimmäinen rakennus
uudessa asutuksessa, ja sitä käytettiin usein
myös kunnantalona ja joskus koulunakin.
1870-luvulla, *Women's Christian Temperance
Union* (Naisten kristillinen kärsivällisyys-
unioni) sai ensimmäiset voittonsa ja saavut-
ti paikallisille tuomioistuimille vallan päät-
tää alkoholijuomien myynnistä, ja vuonna
1877, presidentti Hayes nimitti kuuluisan
ateistin **Robert Ingersollin** lähettilääksi Sak-
saan, mutta joutui perumaan nimityksen
vahvan uskonnollisen vastustuksen takia.
Luulenpa että heistä tuntui, että saksalaiset
olivat liian helposti korruptoitavissa.

Nämä tapaukset olivat kuitenkin syrjä-
kysymyksiä. Läpi koko 1800-luvun,
kaksi kehityssuuntaa hallitsivat keskuste-
lua kirkon ja valtion erottamisesta, ja mo-
lemmissa on ironiaa.

Ensimmäinen oli julkisen koululaitoksen
aikaansaaminen. Voisi ajatella että pyrki-
mys sivistää kansaa olisi suuri siunaus
maallistuneelle hallinnolle, mutta tähän päi-
vään saakka ne ovat edelleen periksiantamattomien teokraattien linnakkeita.

Thomas Paine

Toinen ironinen seikka on se, että katolis-
ten immigraation pelko loi nativistisen liik-
keen joka, käyttämänsä sekulaarisen sanas-
ton ansiosta, käännutti monia tavallisia ih-
misiä sekularisteiksi, vaikka heidän varsi-
nainen tarkoituksensa oli kieltää katolisilta
tasa-arvoiset oikeudet. Lopulta nämä kaksi
liikettä kietoutuivat toisiinsa, mutta julki-
nen koululaitos ehti ensin.

Alusta asti julkisissa kouluissa annettiin
uskonnonopetusta ja alusta asti siitä kohis-
tiin. Luonnollisesti Jefferson vastusti Raama-
tunlukua koulussa, väittäen että se voitai-
siin korvata historiallisten faktojen ja "mo-
raalisuuden alkeiden" opetuksella. Tämä nä-
kemys, että moraalisuus löytyi Raamatun
ulkopuolella oli erittäin altis konflikteille.
Kun Jeffersonin poliittinen liittolainen **De-
Witt Clinton** puolusti häntä sanoen, että
"pääasiallinen syy miksi lapset laitetaan
kouluun, on että he oppisivat lukemaan ja
kirjoittamaan, eikä että he oppisivat uskon-
toa," hän lisäsi perään heti kiivaan puheen
Raamatun tärkeydestä moraalisenä oppaa-
na. Hän ilmeisesti katsoi tämän poliittisesti
välttämättömäksi.

Julkiset koulut olivat joko valtion tai pai-
kallisia instituutioita, joita liittovaltion laki
ei koskenut. Joissakin paikoissa separatisti-
sella filosofialla oli vaikutusta, mutta useim-
mat yhteisöt olivat homogeenisiä, koulujen
lukukaudet olivat lyhyitä, eikä läsnäolokaan
ollut pakollista, joten keskustelu ei yleensä
kiihtynyt ennen kuin vasta kun katoliset
saapuivat kylään. Silloin kouluista tuli pro-
testanttisen opetuksen välineitä. Esimerkiksi
vuonna 1820 New Yorkin kaupunki kielsi,
separatistisen filosofian mukaisesti, koulu-
avustukset kaikille uskonnoille - yhtä lailla
niin katolisille, metodisteille kuin baptisteil-
lekin. Suurin saaja oli yksityinen, sekulaari-
nen järjestö nimeltä *Public School Society* (Jul-
kisten koulujen yhdistys). He eivät ainoas-
taan laittaneet oppilaitaan lukemaan Raa-
mattua päivittäin, vaan heidän tekstinsä
tuomitsivat myös katoliset pahimmilla
mahdollisilla tavoilla.

Kuten suurin osa vihoista, tämäkin nou-
si pelosta. Englantilaiseen perintöömme
kuului katolisten ja protestanttien vuorot-
televa vainoaminen, ja 1800-luvulle mentä-
essä meillä oli lukuisia protestantteja jotka
olivat paenneet katolisten valtaa Ranskassa

ja etelä-Saksassa. Puhun englantia tänään, koska protestantti nimeltä **Anton Kirhhart** pakeni tänne mielummin kuin jäi taistelemaan. Kun hänen lapsenlapsensa näkivät katolisten miehittävän hänen turvapaikkansa rannikon, he saattoivat hyvinkin panikoida.

Tuloksena syntynyt nativistinen liike on meidän nykyajan amerikkalaisten sekularistien nolo, juopunut ja rienaava isoisä. Näissä nativisteissa ei ollut mitään filosofisesti kiehtovaa. Koska katolisten ajateltiin vastustavan kirkon ja valtion erottamista, papistolta piti kieltää oikeus äänestää, he järkeilivät. Tämä on varmasti pilkan arvoinen väite. Mutta käyttäessään erottamisyrittämiä kansan ennakkoluulojen oikeutuksena he tekivät asiasta tärkeän amerikkalaisille jotka eivät siihen asti olleet juuri välittäneet koko asiasta. Vaikka nativistien järkeilyssä oli paljonkin vikaa, heidän käyttämistään sanoista tuli usein ajattelevaisempien ihmisten iskulauseita, kun he alkoivat miettiä, mitä kaikilla tasoilla todella maallistunut hallinto voisi antaa meille. Valitettavasti nativistit levittivät myös rumaa stereotypiaa vieraasta kansasta joka piti aseita kirkkojensa alla ja joka lisääntyi vain valloittaakseen koko maailman. USA:ssa sen vaikutus tuntui politiikassa ja yhteiskunnassa kunnes **John F. Kennedy** valittiin presidentiksi vuonna 1960.

1 870-luvulle tultaessa pyrkimys julistaa perustuslain johdannossa että Yhdysvallat on kristillinen kansakunta epäonnistui surkeasti, vaikka tämä melko heikko toteamus olisi nostattanut eloisaa keskustelua vuosisadan alussa. Mutta monet amerikkalaiset eivät olleet valmiita sitoutumaan täysin maallistuneeseen filosofiaan. Kun Korkein oikeus tulkitsi 14. muutoksen perustuslakiin vuonna 1865 - jonka piti antaa kaikille kansalaisille oikeuslain (*Bill of Rights*) suoja - huomattavasti kapeammin, voimakaita mutta lopulta epäonnistuneita yrityksiä tehtiin ulottaa uskontopykälä (*establishment clause*) osavaltioihin.

Vuosisadan loppuun mennessä uskonnollisesti erilaisten siirtolaisten uusi aalto tuli USA:han - juutalaisia, kiinalaisia ja joitain japanilaisia - aiheuttaen tuskin värähdystäkään käsityksessämme separaatiosta. Vaikka he joutuivat kärsimään hirveistä

ennakkoluuloista, merkittäviä yrityksiä säättää lakeja heidän uskontoaan vastaan tai jotta heitä voitaisiin rankaista uskonnostaan, ei ollut.

1800-luvun lopulla nativisteja oli edelleen jäljellä, useimmat heistä kuuluisimmassa muodossaan - *Ku Klux Klan*issa. Vaikka he edelleen periaatteen vuoksi vastustivat ponnettomasti valtiovallan ja kirkon erottamista, ja keksivät jopa seremonian jossa kolikkoa käytettiin Raamatun velvoitteen "antaa keisarille" manaamiseen, heidän pääasiallinen tarkoituksensa oli silti terrorisoida mustia, juutalaisia, ja joskus myös katolisia.

Toinen sekulaarisen filosofian tuote oli *Liberal Alliance*, josta tuli myöhemmin *Liberal League*. Se koostui sen aikaisista ateisteista, agnostikoista ja muista vapaa-ajattelijoista. He esittivät yhdeksän vaatimusta:

1. Kirkot ja muu eklesiastinen omaisuus on saatettava verotuksen piiriin.

2. Kappalaisten työskentely Kongressissa, osavaltioiden lainsäädäntöelimissä, sotaväessä, vankiloissa, suojakodeissa ja muissa julkisissa instituutioissa tulee loppua.

3. Kaikki julkiset määrärahat lahkolaiselle opetukselle tai hyväntekeväisyydelle lopetetaan.

4. Kaikki valtiovallan ylläpitämät uskonnolliset palvelut lopetetaan, ja Raamatun käyttö julkisissa kouluissa tekstikirjana tai uskonnollisena harjoituksena lopetetaan.

5. Presidentti, sen paremmin kuin yksikään kuvernööri, ei saa julistaa uskonnollisia juhlia tai paastopäiviä.

6. Juridinen vala tulee korvata yksinkertaisella vakuutuksella.

7. Lait jotka suoraan tai välillisesti määräävät sapatin pyhäpäiväksi tulee purkaa.

8. Lait jotka pakottavat "kristilliseen" moraalisuuteen tulee lakkauttaa, ja vain lakeja jotka koskevat luonnollista moraalisuutta, tasa-arvoa ja puolueetonta vapautta saadaan panna täytäntöön.

9. Yhdysvaltojen ja kaikkien osavaltioiden perustuslaeissa millekään uskonnolle ei saa myöntää erityisasemaa ja koko poliittisen järjestelmämme tulee olla sekulaarinen.

Vuonna 1929 *Freethinkers' League* (Vapaa-ajattelijoiden liitto), toisti kaikki nämä vaatimukset paitsi kahdeksannen. 1900-luvun ensimmäisen puoliskon aikana muutokset olivat tosiaankin vähäisiä.

Mutta teokraateiksi haluaville ja pitkään kärsineille sekularisteille useat tapahtumat muuttivat Amerikan poliittisen ilmapiirin vuosisadan puolivälissä. Ensimmäinen näistä oli vuoden 1947 oikeuden päätös jutussa Everson vastaan Opetuslautakunta (*Board of Education*), jossa **Hugo Black** kirjoitti yhden kaunopuheisimmista koskaan kirjoitetuista Korkeimman oikeuden mielipiteistä, muistellen uskonnollisen suvaitsemattomuutemme historiaa ja julistaen että perustuslauseke tarkoitti täsmälleen sitä mitä siinä luki, nimittäin että mitään lakia joka kunnioittaa uskonnollista instituutiota ei säädetä, ja että tämä ylevä periaate koskee osavaltioita.

Hamburgerin selitys siitä, että Blackin järkeily oli pelkkää rationalisaatiota, että hän tekaisi historian ja lain johon viittasi, perustuu täysin siihen, että nuorempana Hugo Black oli ollut katolisvastainen jäsen Ku Klux Klanissa. Hamburger ei selitä miten tämä aiheutti sen, että Black päätyi tässä tapauksessa katolisten koululasten puolelle nativistista hakijaa vastaan.

Samana vuonna tapauksessa McCullem vastaan Opetuslautakunta oikeusistuimääräsi uskonnollisen opetuksen lopetettavaksi julkisissa kouluissa. Lisää seurasi, kuten hyvin tunnetut päätökset jotka kielsivät koulun suosimat rukoukset.

On todennäköistä että Amerikan paniikinomainen yritys voittaa Jumalan suosio Kylmässä sodassa oli yhtä lailla reaktio näitä julistuksia kuin jumalatonta kommunismiakin vastaan. Syystä tai toisesta lisäsimme sanat "Jumalan alla" lipputervehdykseemme ja teimme sanoista "Jumalaan me luotamme" (*In God We Trust*) kansallisen iskulauseen, joka on täysin verrattavissa, ja joskus korvaa kokonaan jalon *E Pluribus Unum* - Monesta yksi.

Pyrkimys saada Jumala takaisin kunnioitettavaan politiikkaan sai vahvistusta odottamattomasta lähteestä - kansanoikeusliikkeestä. Orjuuden jälkeen Etelän mustille, joilta kaikki kansalaisoikeudet oli evätty, oli annettu yksinkertainen puheensa kokoontumisvapaus vain kirkossa. Jos joku musta mies äänesti Etelän kaupungissa, kyseessä oli pappi, jonka elanto ei ollut suoraan riippuvainen valkoisista.

1950- ja 60-lukujen kansanoikeusliike no-

jasi kirkkoon, koska mitään muuta mahdollista kokoontumispaikkaa ei ollut. Ja kuten mustien poliittisten johtajien kuuluukin, järjestäjät olivat pappeja. Tämä antoi meille suositun, vapaamielisen poliittisen liikkeen joka riippui täysin Amerikan perinteisestä protestanttisesta uskosta. Tilaisuus yhdistää hyvät lait ja Jumalan laki ei vielä ollut menetetty.

Tämän jälkeisinä vuosina kouluista on jälleen tullut suuri taistelutanner. Viimeaikainen Newdow'n päätös ei poistanut "Jumalan alla" - sanoja uskollisuudenvallasta, toisin kuin monet väittävät, vaan väliaikaisesti esti sen lausumisen kouluissa. Liian monista poikkeuksista huolimatta uskonnollinen opetus ja opettajan johtamat rukoukset ovat pysyneet poissa julkisista kouluistamme mutta hintana on ollut se, että julkinen koulutus saa paljon vähemmän tukea ja monissa osavaltioissa tieteen opetussuunnitelma on korruptoitunut - evoluutio-aihe saatetaan jättää kokonaan käsittelemättä. Tähän päivään saakka oikeusistuimet ovat pitäneet järkehtämättä kiinni siitä että uskonnollisten evoluutioselitysten opettaminen pysyy poissa kouluista, joskin monet opettajat, virkamiehet ja koululautakunnat ovat olleet vähemmän jyrkkiä.

Nopeat teknologiset ja sosiaaliset muutokset viimeisten 25:n vuoden aikana ovat tehneet amerikkalaisesta yhteiskunnasta uskonnollisemman, varsinkin poliittisen retoriikan suhteen. Meillä on ollut kaksi presidenttiä - Reagan ja nykyinen Bush - jotka tuntuvat esiintyvän uskonnollisina johtajina. He ovat antaneet meille yhä konservatiivisemmat tuomioistuimet, jotka ovat taipuvaisempia äänestämään uskonnon puolesta, kuten viime aikaisessa koulusetelien tapauksessa (*school voucher case*), jossa julkista rahaa menee lahkolaisille kouluille.

Vuodesta 1994 lähtien Edustajainhuone on ollut kiihkeän uskonnollinen. Uskonnollisen oikeiston kyky mobilisoida rahaa ja työvoimaa aiheuttaa pelkoa monien kongressiedustajien sydämissä, jotka haluaisivat vastustella. Yksikään uskontoa tukeva laki ei ole liian naurettava mennäkseen läpi Edustajainhuoneessa (*House of Representatives*). Senaatti takaa suojan kaikista hulluimpia vas-

taan ja Korkein oikeus joka tulkitsee uskontoasetusta (*establishment clause*) kapeasti, mutta tähän päivään saakka on kieltäytynyt jättämästä sitä kokonaan huomiotta, ehkäisee joitakin hienovaraisempia rikkeitä.

Vaikka useiden uskontojen hyväntekeväisyshankkeet, kuten katoliset hyväntekeväisyysjärjestöt tai luterilaiset ja Pelastusarmeijan sosiaalipalvelut, ovat saaneet suurimman osan rahoituksestaan verorahoista, näiden järjestöjen täytyy nyt noudattaa liittovaltion lakia ja julistaa etteivät ne harrasta syrjintää tai käännystyötä. Siten Bushin hallinto ajaa pientä ohjelmaa joka alkoi ilman suurempaa huomiota Carterin hallinnon aikana, nimeltä *Charitable Choice* (Antelias/hyväntahtoinen valinta), jossa hallitus päättää antaa minun verorahoja ni uskonnolliselle hyväntekeväisyysjärjestölle joka ei riko reiluuden ja käännöttämättömyyden rajoituksia.

Lyhyesti sanottuna historiamme ja tulevaisuutemme ovat sama asia, ja 2000-luvun Eurooppa, jossa monimuotoisuus on kasvava todellisuus, voi oppia jotain kokemuksistamme. Vertailukelvottoman populaation kansakuntana yritämme jatkuvasti löytää identiteettiämme. Jotkut etsivät ratkaisua uskonnosta, joka on aina määrittänyt heimon ja jättänyt ulkopuoliset sivuun. Toiset ovat urheasti saarnanneet sitä totuutta, että sekulaarinen maailma on ainoa maailma jonka koko ihmiskunta jakaa, ja tässä maailmassa vapaiden ihmisten hallitus voi hallita. ●

Federico N. Revival

Käännös: Kimmo Sundström

Amerikan katoliset tasavallat

Samuel Ruiz García, Dominican tasavallan piispa, sanoo vuonna 1968, että koko Latinalainen Amerika pitää julistaa "lähetystilaan", jotta "epätäydelliseksi" jäänyt evankelioiminen voidaan viedä loppuun.

Sanotaan, ettei katolisella kirkolla ole enää aiempaa valtaansa. Todella, missä on katolilaisuuden valta monimutkaisessa maailmassa, nykytodellisuudessa, joka on niin vaikeaa selittää?

Vastaus on hämmästyttävän yksinkertainen: katolisen kirkon valta on siellä missä se oli kymmenen, kaksikymmentä tai viisitoista vuotta sitten. Täsmälleen samassa paikassa: politiikassa, kulttuurissa, taloudessa.

Todistaaksemme tämän antakaamme tosiasioiden puhua puolestaan. Euroopassa Euroopan Unioni personoi todeksi tullutta katolista unta: uudenaikainen roomalais-germaaninen pyhä imperiumi ja alku maailmalle, jota hallitsee vain yksi ideologinen ryhmä (yksi kuningas, yksi armeija, yksi Jumala).

Entäpä Amerikassa. Katsookaamme tosiasioita:

Argentiina: Maallinen ja julkinen opetus, joka perustettiin 1800-luvulla on tuhottu. Sen korvaa katolinen opetus ja sitä johtaa katolinen kirkko omista instituutioissaan (kouluista yliopistoihin saakka). Kansallinen, katolinen peronistiliike ja (syvästi uskovaiset) sotilaat ovat ajaneet talouden, kulttuurin ja politiikan konkursiin. Kaikki ehdokkaat kansakunnan presidentiksi tämän vuotisissa vaaleissa ovat katolilaisia paitsi sosialistien ehdokas. Kirkko johtaa myös toista kahdesta televisio-, radio- ja lehtitoimittajien opintokeskuksesta. Lähes kaikki merkittävät lehtimiehet ovat katolilaisia.

Peronistit hallituksessa – *Opus Dei* vallassa. Argentiinan presidentti **Néstor Kirchner** (kroaattien jälkeläinen) valittiin 22 prosentin ääniosuudella äänioikeutetuista. Hän on peronisti eli konservatiivinen klerikaali, joka saa inspiraatiota fascismista. Kirchner nimitti oikeusministeriksi **Gustavo Belizin**, tunnetun *Opus Dein* jäsenen. Argentiinassa ovat lähes 200 vuoden ajan rationalistit ja edistykselliset kamppailleet monarkisteja ja feodaaliherroja vastaan (1800-lu-

vulla), fascisteja ja peronisteja vastaan (1900-luvulla) ja nyt konservatiiveja ja sekä vasemmiston että oikeiston klerikaaletta vastaan (2000-luku).

Bolivia: Kirkko kasvattaa sotilaat ja soluttautuu alkupe- räisväestön ja vasemmistoliik- keiden joukkoon. Mikään ei ole sille vierasta: jos haluaa olla vaikutusvaltainen, on oltava katolilainen; jos haluaa taistella mahtavia vastaan, samaten.

Chile: Tuhottuaan ateisti Al- lenden Sosialistisen puolueen vallan katolilaiset sotilaat pa- lauttivat vallan kristillisdemo- kraateille (katolilainen puolue). Nyt hallitsevat sosiaalikiristityt.

Dominikaaninen tasavalta: Kirkko tulee diktaattori Trujil- loa. Sen jälkeen se arvoste- lee häntä. Vallanhaltija: Kris- tillisdemokraattinen puolue.

Ecuador: Vuonna 1970 presi- dentti Velasco Ibarra karkottaa 40 nuorta kristillisdemokraat- tia, kaksi vuotta myöhemmin

kristityt ammattiyhdistysmie- het ja vasemmistijohtajat syöksevät hänet vallasta.

El Salvador: Maalaiset totte- levat sokeasti kirkkoa. Kristil- lisdemokraattinen puolue on hallinnut maata lähes keskey- tyksettä. Hallitusta vastusta- vaa oppositiota johtavat kato- lilaiset ja papit.

Guatemala: Kristillisdemo- kraattinen puolue hallitsee sa- maan aikaan kun oppositios- sa on sissipappeja. Kaikki mi- nisterit vuodesta 1983 lähtien ovat olleet uskontoa harjoitta- via katolilaisia. Vuoden 1992 Nobelin rauhanpalkinnon saa- ja **Rigoberta Menchu** ehdot- ta, että eräs pappi olisi "etni- siä ongelmia koskeva rauhan maailmanlähettiläs".

Kanada: Vuodesta 1968 läh- tien kaikki pääministerit ovat olleet katolilaisia.

Kolumbia: Sissi **Raul Rey- es** vierailee paavin luona vuon- na 2000. Espanjalainen pappi

Manuel Perez oli sissipäällik- kö (kuolemaansa saakka, te- levisio lähetti ohjelman hänen hautajaisistaan). Kirkko ottaa vastaan apua huumekauppiail- ta (pastori **Rafael Garcia Her- reros** hyväksyi vuonna 1991 omaisuuden, jonka **Pablo Es- cobar**, Medellinen kartellin johtaja hänelle lahjoitti). Maan hallituksessa on pappeja.

Kuuba: Dominikaanipastori **Carlos Alberto Libanio Christo** ("Veli Betto") on **Fidel Castron** läheinen ystävä. Hän sanoi: "Uskonto tulee kasva- maan saarella ...". Kardinaali O'Connor lähetti Kuubaan lääkkeitä vastapalveluksena siitä, että pappien tulo saarel- le sallitaan. Vatikaani pyytää 270 henkilön vapauttamista ja lähes välittömästi hallitus va- pauttaa 208. Tuhannet katoli- laiset panevat toimeen mielen- osoituksen Havannassa vuon- na 1999. Salesialaiset¹ ja je- suiittapapit kasvattivat Fidel Castron. Diplomaattisuhteet Kuuban ja Vatikaanin välillä eivät koskaan katkenneet.

Meksiko: Ottaessaan vas- taan presidentin viran katoli- lainen Fox lopettaa katolilai- sen "subcomandante" (vara- komentaja) Marcosin (toden- näköisesti jesuiitta) taiste- lun. 70 vuotta sitten kirkolta

¹ Italialaisen pastori **Giovan- ni Boscon** (16.8.1815 - 31.1. 1888) vuonna 1859 perustama kristillinen veljeskunta, joka on saanut nimensä Geneven piis- pana olleen San Francisco de Salesin mukaan. Salesialaiset, joita on 40.000 yli 120 maassa, ovat kolmanneksi laajin katoli- nen veljeskunta maailmassa. He toimivat köyhien, hylättyjen ja uhanalaisten lasten puoles- ta. – Suomentajan huomautus.

viettiin valta. 1960-luvulla kirkko ystävystyy kommunistien kanssa. Vuonna 1974, ensimmäistä kertaa, meksikolainen presidentti menee Vatikaniin. 1990-luvulla kirkko näyttää olevan kytköksissä huumekauppaan. Presidentti Foxin tytär opiskelee Iberoamerikkalaisessa yliopistossa, jota jesuiitat johtavat.

Nicaragua: Katolilaisen diktaattori Somozan kaatuessa sandinistiryhmä ottaa vallan (sosiaalikiristityt, populaarikristityt, Papiston kansallinen yhdistys, työnantajat ja kauppiat). Kulttuuriministeriksi nimitetään pappi, sisäministeriksi toinen pappi, ulkoministeriksi kolmas pappi ...

Panama: Vallanhaltijat ovat Kristillinen vallankumouspuolue ja kristillisdemokraatit. Huumekauppaan kytköksissä oleva, entinen CIA:n jäsen, kenraali Noriega, pakenee Vatikaniin lähetystöön autolla, jonka hänelle lähettää apostolinen nuntius.

Paraguay: Valtioneuvostossa, joka auttaa diktaattori Strössneria hallitsemaan, on Asuncionin arkkipiispa. Diktaatturin oppositio: papit. Maan näyttävät asuttaneen jesuiitat, sotilaat, natsisotarikolliset ja terroristit.

Peru: Francoa ihailevat papit ja katolilaiset sotilaat pitävät valtaa luvatta hallussaan. "Meidän maamme on katolinen, meidän asukkaamme ovat katolilaisia, me hallituksen jäsenet olemme katolilaisia" (diktaattori **Velasco Alvarado** vuonna 1971). "Minä olen katolilainen, neljä lastani opiskelevat en katolisissa kouluissa" (presidenttiehdokas ja myöhemmin presidentti Fujimori vuonna 1990).

Uruguay: Tupamaros-sissien aseistusta löydetään erästä kirkosta. Tupamaros-sissien joukossa on kommunisteja ... ja katolilaisia. Eräs pappi tekee yhteistyötä heidän kanssaan, pidätetään ja kolmessa päivässä hallitus vapauttaa hänet. Seuraavan kolmen kuukauden aikana pidätetään 400 sissiä. Ensimmäinen Urugayn presidentti osallistui uskonnolliseen seremoniaan La Callessa vuonna 1980.

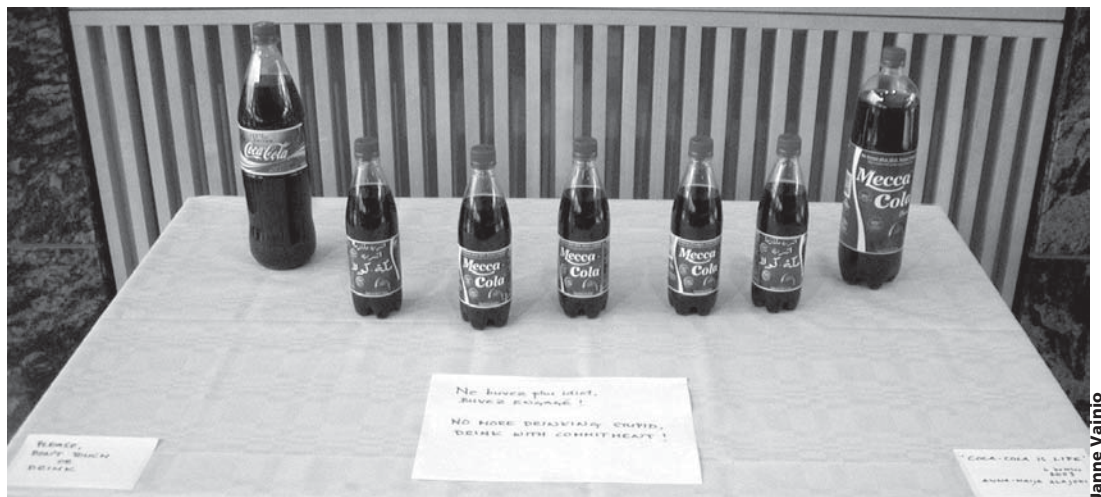
Venezuela: Vanhin päivälehti on katolinen *La Religión* (Uskonto). Vallanhaltija: Kristillisdemokraattinen puolue. **David Peelin** laulu *The Pope Smoke Dope* (Paavi polttaa pilveä) kielletään. Monia vuosia hallitsee katolilainen presidentti Caldera. Kirkko ystävystyy kommunistien kanssa. Presidentti Perez sanoo 1990, että on halvempaa antaa opetus kirkon huoleksi kuin avata valtion kouluja. Vuonna 1998 hyvin katolinen **Irene Saez** on presidenttiehdokkaana. **Hugo Chavez**, nykyinen presidentti, arvostelee kirkkoa vuonna 1999. Hän on kärsinyt kapiinoista ja hyökkäyksistä.

Yhdysvallat: 25 vuodessa katolilaisten parlamentaarikkojen määrä nousi 29:stä 118:aan. CIA:n perustivat ja sitä johtivat katolilaiset. Lukuisat ulkoministerit, lähettiläät, neuvonantajat, maaherrat, ja pormestarit ovat olleet katolilaisia 40 vuoden ajan. On ollut neuvonantajapappeja, presidentin puheiden toimittajia jne. 40 vuoden aikana heillä on ollut tukijoita yhä mahtavampien mafiosojen ja suurpääoman joukossa (**David Rockefeller** on Opus Dein "ystävä") ja Vatikani on onnistunut vaikuttamaan USA:n politiikkaan. ■

"Mediassa näytetään murhia ja nälänhätää ja sairauksia – ja tämä on korvannut perinteisen uhraamisen yleisölle. Pyhä media, oli kyse sitten uskonnosta tai sähköisestä mediasta, saa aina voimansa assosiaatiosta veriuhrin kanssa." Näin väittää New Yorkin yliopiston metro-politutumuksen apulaisprofessori Robert Dannin haastattelussaan *Sacred Media* -konferenssissa Jyväskylässä. Mutta kuka uhrattiin alun perin? Löytyykö nykyajan maalistuneesta mediakulttuurista yliluonnollisuususkon piirteitä? Entä voiko ateisteja pitää esimerkiksi nykyaikaan säilyneestä syntipukista, joka edelleen vanhan tavan mukaan lynkataan yhteisön puhdistamiseksi?

Robert Dannin kertoo aluksi olevansa "non-believer" ja tarkastelevansa asioita täysin tunnustuksettomasta näkökulmasta. Taustalla hänellä on **René Girardin** teoria väkivaltaisista yhteisöistä, jossa veriuhrin asema nähdään keskeisenä ja kristillinen lunastusmyytti selitetään sen yhtenä myöhempänä erikoistapauksena.

"Muinaisessa kreikkalaisessa kulttuurissa tunnetaan käsite *farmakos* eli syntipukki. Syntipukki oli yksilö, joka otettiin yhteiskunnan ulkopuolelta ja uhrattiin. Miksi? Alkukantaisen uhraamisen tarkoitus on ehkäistä väkivaltaa yhteisön sisällä. Yksi väkivaltainen teko on yhteiskunnan tahdon ilmaus, jon-

Mecca-Cola: Drink With Commitment!

Median veriuhrit

**Suvi Laukkanen
& Janne Vainio**

ka tarkoitus on lopettaa ihmiskunnan tapelu. Tämä rituaali löytyy taustalta uskonnosta, kreikkalaisesta tragediasta ja monissa muissa rituaaleissa.”

Jos syntipukkia ei löydy, yhteisö joutuu kriisiin, koska tehokkain mahdollinen yhteenkuuluvuus eri yhteiskuntaluokkien välillä voidaan saavuttaa osoittamalla kaikille yhteinen paha, johon viha voidaan hyväksytysti suunnata. ”Tämä tilanne johtaa laajenevaan väkivaltaan, kunnes yksi syntipukki löydetään ja tapetaan symbolina suuremmasta väkivallasta, joka lopettaa kaiken muun väkivallan.”

Sama uhrin ajatus löytyy taustalta nykyaikaisessa mediassa, jossa luodaan hyviä vihollisia ja hyödyllisiä uhkakuvia. ”Media näyttää väkivallan maailmanlaajuisena uhraamisena, koska se käyttää uhraamisen käsitettä houkutellakseen yleisöä. Se ei kuitenkaan koskaan ratkaise kriisiä. Tappaminen jatkuu ja jatkuu, koska se tyydyttää yleisön intohimoja. Media julistaa yhden episodin

päättäneeksi ja jatkaa seuraavaan ratkaisu-matta koskaan sitä.”

Ratkaiseva kysymys on se, löydämmekö rationaalisia keinoja käsitellä yhteisöllistä uhraamista, jota mediassa tuotetaan. ”Jos pystymme yhteiskuntana pääsemään tämän nimenomaisen uhrauskriisin yli, niin muita ratkaisuja voi alkaa löytyä.”

Kalliit ratkaisut

Joissakin tapauksissa kriisi on onnistuttu väliaikaisesti ratkaisemaan niin ettei verenvuodatuksen jatkamiselle ole rituaalista tarvetta. Esimerkkeinä Dannin mainitsee Nürnbergin ja Wategaten.

Nürnbergissä totalitaarisen valtion rikoksiin syyllistyneet laitettiin ensimmäistä kertaa historiassa oikeuden eteen. ”Se oli hyvin kallis mediarituaali. Syyllisiä syytettiin, heidän annettiin puolustaa itseään tiettyjen kansainvälisten sääntöjen mukaan. ➤

Uhriutumisen markkinat

”– Nietzschen mukaan uhriajattelu johtaa siihen, ettei kukaan saa koskaan mitään aikaan, kaikki vain pyörivät ympäri omassa miasmassaan.”

Nietzsche sanoo, että kristinusko muuttaa kaikki potentiaaliseksi uhriksi, ja tämä uhrientaliteetti on oleellinen kristillisessä uhraamisessa ja se eroaa pakanallisesta uhraamisesta.” Tässä kohdin on ero Girardin teorian mukaisen pakanallisen uhraamisen tai kreikkalaisen tragedian ja kristillisen uhriajattelun välillä.

Girardin toinen amerikkalainen oppilas **Eric Gans** on puhunut uhriksi tulemisen markkinoista. ”Sitä näkee kaikkialla identiteettipolitiikan merkeissä; jokainen haluaa olla uhri. Kristillinen ihanne on, että kaikista tulee potentiaalisia uhreja. Uhriksi tulemistä varten on olemassa järjestäytyneet hyödykemarkkinat.” Oikeus esiintyä uhrin osassa on kovaa valuutaa, jota vastaan on mahdollista saada mielivaltaisia sosiaalisia erioikeuksia – ja sen vuoksi nykyaikainen ryhmäsidonnainen identiteettipolitiikka perustuu taisteluun siitä, ketkä saavat esiintyä uhreina.

Vuonna 1998 algerialainen professori **Mohammed Arkoun** (joka on kirjoittanut mm. kirjan nimeltä *Rethinking Islam*) kutsuttiin New Yorkin yliopistoon luennoimaan. Kun saavuin luen nolle, campuksella on joitakin erittäin palestiinalaismyönteisiä ryhmittymiä. Yksi campuksella opettavista pariskunnista oli erittäin läheisiä **Edward Saidin** kanssa; naisen isä oli *Palestinian National Council*’in jäsen ja he olivat molemmat paikalla luennolla. En tiennyt paljoakaan siitä mitä oli tapahtumassa, mutta tiesin että myös kuuluisa marokkolainen kirjailija **Tahar Ben Jalloun** oli paikalla.

Jotkut teloitettiin, toiset tuomittiin elinkautiseen – ja niille, joita ei saatu kiinni tehtiin selväksi, että heitä ajettiin takaa. Tietoa siitä, että sinut voitiin haastaa oikeuteen työsi johdosta hallituksen palveluksessa, vaikka olisit ollut pelkkä byrokraatti, levitettiin 25-30 vuotta. Ihmisten täytyi ajatella sitä mitä tekivät – ja jos heillä oli osaa tällaisia murhia ja väkivaltaa suosivissa toimissa, heidän täytyy olla varovaisia, koska he tietävät että heidät voidaan pidättää.”

”Watergate oli mediaspektaakkeli, jossa petokseen syyllistyneet tuotiin oikeuden eteen ja melkein kuuden kuukauden ajan media keskittyi juuri tähän. Se oli kiehtovaa

Arkoun alkoi puhua ex tempore, koska – kuten hän kertoi – hänen salkkunsaa ja kaikki hänen valmistamansa puheet oli varastettu aikaisemmin samana päivänä. Vasta kun hän oli lopettanut puheensa, ymmärsin mistä oli kyse. Hän oli algerialainen mutta berberi. Hän sanoi että todelliset uhrin Algeriassa olivat berberit. Roomalaiset valloittivat heidät. Arabit syrjäyttivät heidät. Ranskalaiset valloittivat heidät. Islamistit syrjäyttivät heidät. Kaiken tämän taustalla algerialaisten todellinen historia on pidetty salassa. Palestiinalaisten ja arabien vihainen reaktio: he eivät halunneet kuunnella. Samaan aikaan huoneessa oli berberioppilaita jotka olivat tulleet kuuntelemaan, ja he valittivat, koska kun he kävelivät kadun yli Tower Records’in musiikkikauppaan, berberien kansanmusiikki oli laitettu samaan osastoon arabimusiikin kanssa. He olivat uhreja!”

”Toinen esimerkki tästä NYU:ssa oli kun **Loïc Wacquant** tuli pitämään puhetta amerikkalaisista ghettoista. Yksikään afrikkalaisamerikkalainen henkilö ei tullut kuuntelemaan tätä. Yksi afrikkalainen mies sadan professorin yleisössä sekä joitain jatkotutkinnon suorittajia. Yksi professori, joka oli minun pomoni, sanoi että ‘rotu on sosiaalinen rakennelma, tämä ei ole todellista’ – ja Wacquant kysyi mitä hän tarkoitti: ‘Teillä on postinumero, kun haet töitä, kirjoitat osoitteesi, ja he tietävät missä asut, tämä ei ole mikään sosiaalinen rakennelma.’ Yleisössä oli henkilö, joka nousi seisomaan ja sanoi ‘Minä olen meksikon-amerikkalainen ja mekin asumme ghetossa, miksi ette puhu meidän ghettoistamme?’” ■

televisioainesta, se vastasi kreikkalaista tragediaa televisiossa, kaikilla kanavilla. Lopuksi syylliset joutuivat vankilaan ja heidän osallistumisensa hallintoon kiellettiin. Se johti useisiin uudistuksiin. Yksi tärkeimmistä oli Churchin komitea (**Frank Church** oli senaattori Idahosta, joka sponsoroi komiteaa). Tämä oli amerikkalainen glasnost. Aloimme kuulla vastavakoiluohjelmista ja ajatuksia siitä, kuka murhasi **Martin Luther King Jr:n**, kuka murhasi **Malcolm X:n** ja Mustat pantterit. Churchin komitean tuloksena säädettiin lakeja, jotka estivät hallitusta vakoilemasta omia kansalaisiaan. Nämä lait olivat voimassa vuoteen 2001 asti.”

Poikkeustila ja Amerikka

Dannin tunnistaa Bushin messiaskompleksia käsittelevän käännösjutun esittelemästämme *Vapaa Ajattelijan* numerosta (VA 2-3/2003) ja kommentoi joitakin siinä esitettyjä väitteitä, kuten sotatilan rakentamista kristillisen lähetyskäskyn varaan.

”En usko että ihmisen tarvitsee olla taikauskoinen tai uskoa mihinkään yliluonnolliseen voimaan joutuakseen pysyvän poikkeustilan uhriksi. Jo pelkkä tiedon puute ruokkii sen tyyppistä paranoiaa, ainakin USA:ssa. Ihmisillä ei yksinkertaisesti ole kummoista perspektiiviä. Kansallisessa poikkeustilassa oleva valtio sanoo heille, että kaikki mitä tehdään, tehdään heidän oman turvallisuutensa nimissä, ja he uskovat sen, koska media on tulvillaan kuvia itsemurhatorrasteista kaikkialla maailmassa.”

”Epäilemättä lait joita on säädetty tätä tukemaan luovat otolliset olosuhteet tietyn tyyppiselle fasismille. Älkää unohtako että on olemassa kahta erilaista fasismia. On eurooppalainen fasismi 1930-luvulta 1940-luvulle – ja yksi noista valtioista, Espanja, säilyi pitempään. Nykyään taas meillä on Kiinassa esimerkki fasistisesta valtiosta, joka on aikuistunut, jo 60 vuotta vanha, ja moisesta hallinnasta voidaan oppia valtavasti teknologiaa. USA ankarine lakeineen, joihin ihmiset alistuvat, on varmasti esifasistisella, protofasistisella tasolla. Tämä alkoi jo ennen syyskuun yhdeksäntoista 2001. Suunnitelmia tällaisille laeille on kehitelty vuosikausia. Vuonna 1996 Clintonin hallintokaudella tehtiin terrorismin vastainen asetus, joka loi pohjan laeille jotka Bush toteutti.”

Armo ja oikeus

Toisin kuin eräät Girardin teorioiden kristilliset tulkitsijat (ks. esim. VA 6/2002, ”Hyvän paimenen politiikka”), Dannin ei näytä uskovan sellaiseen mahdollisuuteen, että jokin kristillinen armo voisi joskus tulevaisuudessa käydä oikeudesta. Oikeudellisesti hyväksytyn uhrin vaihtoehto on oikeudettomasti hyväksytty uhri, jonka lynkkaaajat voivat kaikki yhdessä saada tekonsa anteeksi jumalan armosta, jonka vastaanottaminen tekee heistä seurakunnan jäseniä. Nykyaikaisten valtioiden totalitarismi toimii juuri

näin, ja toisaalta esim. George W. Bush ei retoriikassaan viittaa oikeuden vaatimukseen, vaan armoitettuun tehtävään, joka asettaa tietyn kansakunnan kansainvälisen oikeuden yläpuolelle.

”Jos haluamme nykyisen maailmanlaajuisen väkivallan koskaan loppuvan, meidän täytyy saattaa syylliset oikeuden eteen. On silti mahdollista kysyä, kenen lakien mukaan heidät pitäisi tuomita. Tätä kysymystä kansainväliset tribunaalit ovat jo käsitelleet jonkin verran. Kunnes tämä prosessi viedään pidemmälle, kunnes rikolliset kuten Kissinger tai Radovan Karadzic ja Ratko Mladic joiden olinpaikan kaikki tietävät, saadaan kiinni ja tuodaan oikeuden eteen, kuka tahansa missä tahansa hallituksessa missä päin maailmaa tahansa uskoo, että hän ei joudu vastaamaan teoistaan. En yritä väittää, että kun nämä ihmiset saadaan kiinni, heidät välttämättä tarvitsisi uhrata antamalla veren valua – mutta voidaan katsoa tiettyjä esimerkkejä, kuten Romaniaa vuonna 1989. Siellä oli täysi kaaos, joka päättyi, kun Ceausescut teloitettiin ja se nähtiin julkisesti TV:ssä. Kunnes vallanpitäjät tietävät, että heidän pitää vastata teoistaan, he eivät lopeta tekoja jotka johtavat satojen tuhansien ellei miljoonien naisten ja lasten kuolemiin.”

Tiedon katoamisen vaihtoehdot

Danninin puheesta piiryy kuva, jossa nykyaikaiset tiedon tuottamisen monopolit (yliopistoja myöten) toimivat keskiaikaisen katoლის kirkon tavoin ja muodostuvat lopulta esteeksi rationaaliselle tiedonhankinnalle, jonka edellytyksenä on, että ihmiset voivat vaihtaa ajatuksia järkipäisesti. Onko tiedon katoamiselle vaihtoehtoja?

”En usko että on kyse yhdestä ratkaisusta ja joukosta vaihtoehtoja. On tarpeen tunnistaa kaikki mahdollisuudet samanaikaisesti. Vaihtoehtoista elämäntavoista kiinnostuneiden ihmisten yhteisöjen on myös tärkeää etsiä tietoa. Vain panemalla kaikki nämä mallit käytäntöön tulee olemaan mahdollista kesyttää pyhä media.”

Valistuksellisten arvojen säilymiseen on yhä mahdollisuuksia, ”esimerkiksi pienien, rajoitettujen yhteisöjen rakentaminen, jois-

Median katoaminen

Todelliselle, toimivalle taikauskolle ominaista on, ettei sitä tunnisteta taikauskoksi. Mediakulttuurissa on tällaisia piirteitä jäsentymättömästä "pakanallisesta" yliluonnollisuuskosta, jonka uskovat itse kuvittelevat todelliseksi ja eläväksi suhteeksi luontoon ja ympäristöön.

Nykymedian tekniikka ei enää ole näkyvissä, jolloin sen luoma maailmankuva näyttäytyy erehdyttävästi todellisuutena. "Johdot haudataan maan alle, satelliitit ovat taivaalla, nanoteknologian myötä mikropiirit tulevat pienemmiksi ja pienemmiksi, ne upotetaan esineisiin, jopa lasten leluihin. Elämme tavallaan virtuaalisessa, animistisessä maailmassa, jossa kaikessa tuntuu olevan animoitu tekoäly." Esimerkkinä Dannin heittää idean siitä, mitä **Bill Gates** kutsuu älytaloksi (smart house). "Voit kävellä sisään, talo laittaa television päälle, viikonpäivästä riippuen laittaa eri maalauksen seinälle, taloa voidaan säädellä poissaollessasi, voit pitää lämmön riittävänä jotta putket eivät jäädy, mut-

sa ihmiset ovat kiinnostuneet tietyistä kysymyksistä, tai jotka voivat tavata avoimilla julkisilla foorumeilla keskustellakseen tietyistä asioista ja yrittääkseen saada aikaan muutoksia, tai ainakin vaihtaakseen tietoa. Meillä oli tämä ajatus 60-luvulla esimerkiksi opettamisesta."

"Meidän täytyy luoda itsenäisen tiedon taskuja. Tieto, jonka yliopistot ovat työntäneet syrjään täytyy löytää uudelleen; jos mahdollista, meidän täytyy syrjäyttää yliopistot, koska ne ovat nykyään vain massiivisia yrityksiä, joita ei kiinnosta mikään todellinen tieto." Vastaavanlainen monien riippumattomien tahojen välinen vuorovaikutus liittyi aikoinaan nykyaikaisen tieteen

syntyyn ja vapaa-ajattelun esilletuloon. "Voidaan vetää joitain rajallisia analogioita tiedon alueellistumisen ja paikallistumisen kanssa keskiajalla tapana vastustaa katolista kirkkoa ja hajottaa sen täydellinen hegemonia mantereella."

Dannin ottaa esimerkiksi **Noam Chomskyn** toiminnan. "Ei ollut olemassa mitään erityistä kurssia jolla hän olisi voinut puhua USA:n sotatoimista Kaakkois-Aasiassa, joten se tehtiin opetuksen yhteydessä joka toi hänen tietonsa saataville, ei ainoastaan oppilaille, vaan myös kenelle tahansa Bostonin alueella, he saivat tulla paikalle ja kuunnella."

Dannin arvostelee Chomskya yllättäväl-

tei riittävän lämpimänä ihmiselle, joten säästöt rahaa. Tekoäly synnyttää animistiselta näytävän yhteiskunnan.”

Sähköisten medioiden erona aikaisempaan taikauskoon on, että loitsut tehoavat ja että voidaan selittää tieteellisesti, millä edellytyksillä ne toimivat. Elämyksellisesti kyse on kuitenkin animistisesta maailmasta siinä määrin kuin emme kykene omakohtaisesti ymmärtämään näitä taianomaisia toimintaperiaatteita. Syntyy elävä vaikutelma, että salaisten koodien avulla eloton aineellinen luonto voidaan saada henkistymään – ja tämä puolestaan vahvistaa lapsenomaista taipumustamme suhtautua mediatodellisuuden ilmiöihin ikään kuin ne olisivat yliluonnollisia.

”Useiden vuosien ajan Apple-merkkisen tietokoneen omistajat olivat kuin kultti, ja ovat josain määrin edelleen. Applen markkinointiteknikka ruokkii tätä. USA:ssa järjestetään kaksi kertaa vuodessa tietokonemessut. He säästävät kaikki uutuutensa ja pitävät ne erittäin salassa – tämä muistuttaa täysin salaisia koodoja ja liturgioita kirkkoissa ja kulteissa. He paljastavat nämä seuraajilleen suuressa mediaspektaakkelissa esiintymislavalla. Se näyttää uskonnolliselta herätyskokoukselta. He näyttävät kuinka mahtavaa tämä teknologia on ja saavat sinut tuntemaan, että jos omistat mitä tahansa teknologiaa joka on edes kahden kuukauden ikäistä, sinun täytyy heittää se pois ja uhrata rahasi saadaksesi tätä uutta teknologiaa. He tekevät tämän uudelleen ja uudelleen.”

Vaikka teknologian toiminta sinällään perustuu tieteeseen, monet teknologian elämykselliset merkitykset jäsentyvät kirjoituksettomille

kulttuureille tunnusomaisen yliluonnollisuusukon tavoin. ”En tunne saamelaiden kansantaruja, mutta pohjoisamerikkalaisten alkupe räiskansojen taruissa henget ovat kivissä, puissa, joessa, taivaassa; tämä on täydellistä animismia juuri siinä mielessä miten modernit kehittyneet populaatiot palvovat mediaa.”

Tuomiopäivän huijaukset

Millennium-huijauksilla on jo pitkä perinne. ”Ensiksi tulee mieleen **Nostradamus** ja hänen ennustuksensa siitä että maailmanloppu tulee, mutta vastaavia millennium-kultteja on kirjaimellisesti tuhansia. Otetaanpa esimerkiksi **Jim Jonesin** Kansantemppli Guyanasa. Ajatus oli, että maailmanloppu tulee ja ihmiset muuttavat toiselle planeetalle. Se on rahan kiristystä. Saadakseen seuraajia millennium-kulttien johtajat ottavat kaikki ihmisten rahat ja ihmisistä tulee heistä riippuvaisia.”

Tietokoneiden ”vuosi 2000-ongelma” sai koko talouselämän joukkohysterian valtaan ja rahoja virtasi softan ja raudan uudistamiseen. ”Y2K vaikuttaa mielestäni klassiselta millennium-huijaukselta. Siihen syyllistyivät ohjelmien valmistajat kuten Microsoft pelotellakseen ihmisiä ohjelmien toimimattomuudella.” Ohjelmistotalojen mahti syrjäyttää jopa rahamarkkinoiden mahdin, koska yritysmaailma on niiden levittämän huuhaa-propagandan johdateltavissa. ”Ainakin USA:ssa, Länsi-Euroopassa ja mahdollisesti Japanissa ne kontrolloivat markkinoita lähes täydellisesti, koska ne voivat sammuttaa ne.” ■

lä tavalla. ”Hän oli erittäin loistava kielitieteilijä ja myös yksi useista erittäin tärkeistä henkilöistä sodanvastaisessa liikkeessä. Henkilökohtaisesti olen kuitenkin sitä mieltä, että hän on unohtanut politiikkansa. 25:n ensimmäisen poliittisesti aktiivisen vuotensa aikana hän oli vannoutunut anarkisti. Enää häneltä ei kuule yhdestäkään anarkistisesta teoriasta, vain tietoa Amerikan imperiumista. Amerikkalaiset miettivät aina, miksei hänellä ole uskollisia seuraajia ja miksei hänellä ole kykyä tunkeutua mediaan, ja selitys on hyvin yksinkertainen: hänellä ei ole poliittista ohjelmaa, hän ei tarjoa vaihtoehtoja. Ehkä hänen saamansa julkisuus on korruptoinut hänet.”

Ateistien ulossulkeminen

Chomskyn viimeaikainen vaikeneminen anarkismista saa Danninin rinnastamaan ateistien kohtelun siihen tapaan, jolla tiedemaailma kohtelee anarkisteja.

”Uskontotieteellisestä keskustelusta ateistit on jostain syystä tapana sulkea ulos. Vastaavasti valtiotieteellisestä keskustelusta on usein tapana sulkea ulos anarkistit.” Se, millaisena ateistit tai anarkistit nähdään, riippuu ratkaisevasti tulokinnasta ja median antamasta kuvasta, jonka rakentamiseen ateisteja tai anarkisteja ei haluta päästää osallistumaan tasa-

– Uskontotieteellisestä keskustelusta ateistit on tapana sulkea ulos samoin kuin valtiotieteellisestä keskustelusta on tapana sulkea anarkistit.”

vertaisina jumalaapelkääväisten kanssa. Anarkistit on kuvattu satojen vuosien ajan terroristeina.

”Pitivätpä he itseään agnostikkoina, sekulaarihumnisteina tai jollakin muulla tavalla uskonnottomina, ateistit edustavat haastetta pyhyyden keskiöasemalle – itse asiassa kaikkien mahdollisten pyhyyden keskiöiden hylkäämistä. Tämä on provokatiivista sikäli, että se viittaa filosofisessa mielessä läpinäkyvyyteen tai jonkinlaiseen demokraattiseen yhteisyyteen. Aivan kuten anarkia, ateismi sivuuttaa koko tuonpuoleisuususkon mukaisen hierarkisen järjestyksen ja tuo tilalle ihmislähtöisen puhtavan.”

Ateistien ulossulkeminen tiedeyhteisöstä merkitsee Danninin mukaan sitä, että tiedeyhteisölle on mahdollista ”tieteen” varjolla levittää epämääräisiä ja pitkälle mystifioivia käsityksiä uskonnollisuudesta. ”Suurin osa ulkomaisista osanottajista oli yhden jos toisen sortin uskovaisia, ja antropologina arvioisin, että ateistien läsnäolo olisi voinut pakottaa heidät kaikki olemaan huomattavasti selväsanaaisempia siinä, mitä he tarkoittavat ’pyhällä’ ja miten he näkevät sen. Ateistisen näkökulman poissaolo *Sacred Median* kaltaisesta konferenssista merkitsee, ettei millekään todelliselle vuoropuhelulle jätetä edes mahdollisuuksia.” ●

Akateemista sensuuria

Viime numerossa (VA 4/2003, s. 18) julkaistu linkki jumalanpalvontaa parodioivaan julisteeseen (”Onko lapsesi jumalanpalvoja?”) on poistettu. **Antti Lahtonen** Keski-Suomen vapaa-ajattelijajoista ei toistaiseksi ole saanut tietoa, miksi.

Juliste sijaitsee *Sacred Media* -konferenssin pääjärjestäjänä toimineen Jyväskylän yliopiston palvelimella **Vastavalta**-nimisen radikaaliyhdistyksen sivuston yhteydessä. Koko Vastavallan sivusto on poistettu palvelimelta eikä poiston syytä koskeviin kyselyihin ole vastattu. Näin ollen ei ole tietoa myöskään siitä, oliko kyseisellä julisteella mahdollisesti osuutta yliopistobyrokraattien harjoittamiin sensuuroitimiin.

Lahtosen mukaan juliste aiotaan lähiaikoina tuoda saataville vapaa-ajattelijoiden sivuston alla. Asiasta on keskusteltu liiton webmaster **Marko Koivuniemen** kanssa, joka on Keski-Suomen yhdistyksen puheenjohtaja. ■

Janne Vainio

Liittomaksut alenevat

Vapaa-ajattelijain liiton liittoneuvoston kokous hyväksyi 25.10.2003 liitolle vuoden 2004 talousarvion. Jäsenyhdistysten kannalta merkittävä uutinen on, että liitolle tilitettävien liittomaksujen määrät alenevat neljänneksen verrattuna kuluvaan vuoteen. Tänä vuonna liittomaksut ovat ns. A-jäsenen osalta 16 euroa (sisältää *Vapaa Ajattelija* -lehden) ja ns. B-jäsenen osalta 8 euroa (ei sisällä lehteä). Vuonna 2004 maksut ovat vastaavasti 12 euroa ja 6 euroa. Karkeasti ottaen jäsenyhdistysten henkilöjäsenmaksuista jää ensi vuonna puolet jäsenyhdistykselle ja toinen puolet kas menee liitolle.

Kukin jäsenyhdistys päättää jäsenmaksuistaan itsenäisesti. Jäsenyhdistysten on kuitenkin hyvä tietää liittomaksujen alentumisesta kun ne laativat omat vuoden 2004 talousarvionsa.

Vuosi	A-jäsenet	B-jäsenet
1991	64 mk	32 mk
1992	70 mk	35 mk
1993	80 mk	40 mk
1994	90 mk	45 mk
1995	94 mk	47 mk
1996	94 mk	47 mk
1997	94 mk	47 mk
1998	96 mk	96 mk
1999	96 mk	96 mk
2000	98 mk	98 mk
2001	98 mk	98 mk
2002	16 €	8 €
2003	16 €	8 €
2004	12 €	6 €

Liittomaksut olivat vuoden 2004 tasolla viimeksi 1990-luvun alussa. Oheisessa taulukossa on esitetty liittomaksujen määrät vuosina 1991-2004.

Kimmo Sundström

Ateistifilosofin muistelmat

Pertti Lindfors: SEIKKAILUNI TIETEEN, VIINAN, NAISTEN JA POLITIIKAN PARISSA. Tammi, Helsinki 2003, 447 s, ISBN 951-31-2535-1. Käsikirjoituksesta toimittanut Veli-Pekka Leppänen.

Tutustuin dosentti **Pertti Lindforsiin** ensimmäisen kerran Iisalmen lyseon II B-luokkalaisena 1954-1955.

Pertti oli siihen aikaan nuori ja tyylikäs. Hänellä oli laudaturit teoreettisessa filosofiassa, käytännöllisessä filosofiassa ja psykologiassa. Filosofiaa ja psykologiaa koulussa opetti kuitenkin muodollisesti epäpätevänä uskonnonopettaja, rehtori Einari Jylhävaaran vaimo Bertta Jylhävaara. Pertti opetti muodollisesti epäpätevänä kasvioppia, eläinoppia ja maantietoa. Pertin tiedot näistä oppiaineista olivat lähes uskomattoman hyvät, mikä johtui hänen erinomaisesta muististaan ja lukeneisuudestaan.

Minulla oli Pertin oppiaineissa 10. Silloinen luokkatoverini Jaakko Amperla opetti tekniikan, jolla sai itsensä näyttämään hyvältä osaaajalta. Kun emme tienneet, painaudimme piiloon auditoriotyyppisen luokan takapenkeille, ja kun tiesimme, viittasimme.

Iisalmen lyseon II B-luokka oli Pertin opettamista luokista pahin. Siellä oli paljon luokalleen jääneitä, jotka sitten tipahtivat pois koulusta. Pertti antoi runsaasti jälki-istuntoja, mutta ne eivät juuri koulunkäyntiin kylästyneisiin tehonneet. Luokasta tuli suoraan ilman luokallejääntejä vuonna 1961 vain 7 ylioppilasta, joihin minulla oli kunnia kuulua.

Pertti Lindfors on mielestäni Suomen kaikkien aikojen parhaan filosofin, edesmenneen akateemikko **Eino Kailan** (lukekaa esimerkiksi Eino Kaila: *Nykyinen maailmankäsitys*, Ota-va, 1929!) lahjakkain oppilas. Kun loogisen

empirismin vastustajat ja kristinuskon ystävät nousivat valtaan Eino Kailan jälkeen (ja osittain jo Eino Kailan eläessä), Lindforsia alettiin syrjiä. Tämä syrjintä jatkuu edelleen.

Lindforsin muistelmat päättyvät vuoteen 1961. Muistelmien toinen osa on mielestäni ehdottomasti julkaistava, vaikka **Veli-Pekka Leppänen** kuvaa lyhyesti Pertin myöhempiä vaiheita jälkisanoissaan. Vaikka 1930-, 1940- ja 1950-lukujen filosofiset taistelut, sen ajan elämäntapa ja sen ajan politiikka ovat mielenkiintoisia ja vaikka Pertti oli jo silloin aloittanut KGB:n **Albert P. Akulovin** tukemat seikkailunsa itäisen Euroopan maissa, jatko sisältäisi Pertin uran kovimmat taistelut, Pertin väitöskirjan synnyn ja silloisten vanhakantaisten kommunistien

hyökkäykset esimerkiksi Pertin saksankielistä väitöskirjaa *Der Dialektische Materialismus und der Logische Empirismus* (Dialektinen materialismi ja looginen empirismi, Jyväskylä 1978, ISBN 951-677-980-8) vastaan.

Muistelmien ehdottomasti parasta antia ovat Pertin ajatukset. Pertti on ollut edelläkävijä monissa asioissa sekä Suomessa että koko maailmassa. Pertti yhdisti jo yli puoli vuosisataa sitten loogisen empirismin, realistisen tietoteorian ja materialismin yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, joka on jäänyt uudelta filosofisukupolvelta huomaamatta. Kybernetiikka, perinnöllisyystiede ja dynaaminen psykologia olivat Pertin filosofian pääkohtia jo silloin, kun muut marxilaiset taistelivat hankittujen ominaisuuksien väitetyn periytyvyyden puolesta (Trofim Lysenko).

Matematiikanfilosofina ja loogikkona Pertti on aina vastustanut logiikan, matematiikan ja täsmällisten luonnontieteiden syrjintää. Hän vastustaa jyrkästi esimerkiksi Stephen Toulminin kirjan *Kosmopolis* (esipuheen kirjoittanut **Paavo Lipponen**) edustamaa postmodernismia.

Erkki Hartikainen

Lapsekkaita jutelmia parisuhteesta

Ben Furman, Katja Furman, Patricia Centorbi: PARISUHTEEN KEITTOKIRJA. Seitsemän ateriaa rakkauden ravitsemiseksi. Tammi 2003. 120 sivua.

Parisuhteen flirtti- ja kosiskeluvaiheessa miehet voivat istuskella tuntikausia kahviloissa ja puistoissa puhuen rakastetulleen. Mutta ennen kuin suhde on kunnolla ehtinyt vakiintua, moni mies on jo vetäytynyt puhumattomuuteen ja takaisin miesten väliseen kanssakäymiseen, jossa asioita pikeminkin tehdään yhdessä.

Kuvaus on totta kai voimakas kärjisty, ja yksilölliset erot saattavat lähes peittää ilmiön. Mutta stereotyypissä lienee ainakin puolet totta.

Toisaalta vaikka miehen muuttuminen toisikin ongelmia parisuhteelle, mies itse voi kokea asian toisin. Hän ei välttämättä ole totunut eikä viihdy kasvatusten käydyssä keskustelussa, jossa nainen keskimäärin on paljon miestä parempi.

Jo tyttövaivat kiinnittävät poikia enemmän huomiota aikuisten kasvoihin ja ilmeisiin. Joskus on myös hupaisaa seurata, miten jotkut miehet saavat puheripulin päästyään auton rattiin, jossa läheisyys ei ole hänelle niin (kiusallisen) avointa.

Mikä siis neuvoksi? Mikä voisi olla sellaista yhteistä tekemistä, jossa molemmat kokevat tilanteen rennoksi ja viihtyisäksi ja pystyvät nauttimaan toistensa seurasta?

Yleispäteviä ohjeita on vaikea antaa, koska jokainen parisuhde on omalla tavallaan onnellinen tai onneton.

Terapeuttipariskunta **Ben ja Katja Furman** tarjoaa yhdeksi vastaukseksi ruoanlaittoa. Parisuhteen keittokirja esittelee joitain pariskuntien yleisesti kohtaamia kipupisteitä, erimielisyyksistä toisen manipulointiin, ja liittää kuhunkin ongelmaan reseptin alkuruoasta jälkiruokaan.

Ruokaohjeet vaikuttavat herkullisilta,

Osmo Tammisalo

mikä ei ole mikään ihme, sillä ne ovat sisilialaissyntyisen lontoolaisravintoloitsijan, **Patricia Centorbin** käsialaa.

Kirja on humoristinen ja hyväntuulinen mutta paikoin harmillisen lapsellinen. Jotkut reseptien yhteydessä olevat 'parisuhde-tehtävät' on kuin tehty 10-vuotiaille. Myös joitain käytännön ongelmia saattaa matkan varrella tulla vastaan.

Kuinka monella ensinnäkin on niin suuri keittiö, että sinne mahtuu kaksi ihmistä häärimään ateriakokonaisuuksien parissa? Tai kuinka monessa perheessä keittiö on edelleen naisen valtakuntaa jossa mies vain sotkee asioita? Nämä seikat on varmasti helpohko ohittaa (varsinkin jos perheessä on tiskikone), mutta seuraavat ovatkin jo nähdäkseni hankalampia.

Jotkut saattavat nimittäin kokea, että jos parisuhdetta pitää tietoisesti parantaa eri-

Kustannusyhtiö korotti osakepääomaa

Vapaa-ajattelijain liiton ja sen jäsenyhdistysten omistaman **Kustannus Oy Vapaa Ajattelija Ab:n** varsinainen yhtiökokous pidettiin Helsingissä lauantaina 4.10.2003. Edustettuna oli 48 osaketta yhtiön 60 osakkeesta. Kokouksessa hyväksyttiin vuoden 2002 tilinpäätös ja käsiteltiin muut varsinaiselle yhtiökokoukselle kuuluvat asiat. Yhtiökokous valitsi puheenjohtajaksi **Aki Räisäsen**, joka toimi myös liiton asiamiehenä. Yhtiön liikevaihto oli 778,11 euroa ja tulos voitollinen 108,84 euroa.

Yhtiön yhtiökokous oli jo 12.6.1999 päättänyt osakepääoman korottamisesta, mutta asia ei ollut edennyt. Nyt hanke alkaa olla loppusuoralla ja yhtiön toimitusjohtaja **Janne Vainio** ilmoitti korotetun osakepääoman tulleen rekisteröidyksi 12.11.2003.

Yhtiökokouksen valitseman uuden hallituksen varsinaisiksi jäseniksi valittiin **Erkki Hartikainen, Tauno Lehtonen, Janne Vainio, Jari Hakkarainen** ja uutena Tampereen Vapaa-ajattelijain puheenjohtaja **Jani Hinkka**. Varajäseniksi valittiin **Veikko Laine, Timo Meltti ja Arvo Toivanen**. Tilintarkastajina jatkavat **Timo Vilén (HTM) ja Kerttu Loukola.** ■

Kimmo Sundström

laisin konstein ja vieläpä asiantuntijoiden neuvoilla, se vain sinetöi entuudestaan huonon parisuhteen.

Jos siis yrittää tietoisesti tulla onnelliseksi, todennäköisesti epäonnistuu. Samoin jos yrittää vimmatusti nukahtaa, pysyy varmasti hereillä, koska voimakas yrittäminen nostaa vireystilaa.

Ja jos pitää ajatella parisuhteen parantamista, pitää myös keskittyä sen ongelmiin, mikä saattaa pahentaa vanhoja ja nostaa esiin kokonaan uusia ongelmia.

En haluaisi olla ilonpilaaja, mutta tuntuu myös siltä, että ne suhteet, jotka jonkinlaisista ehostusta kaipaavat, eivät useinkaan ole vastaanottavaisia tämän tai minkään muunkaan kirjan neuvoille.

Ehkäpä kirjan ohjeita pitäisikin noudattaa suhteen alusta saakka? Tai ehkäpä kirjan tarkoitus onkin tarjota harlekiinimaista pakkoa todellisuudesta?

Lohdullinen todellisuuspakokin voi parantaa suhdetta, vaikka puhtaalta pöydältä onkin mahdotonta aloittaa. Mutta sitä kirja ei kerro, miksi parisuhteen pitäisi olla elinkautinen. ●

Vaihtoehtoisia parisuhteita

Breaking the Barriers to Desire. Polyamory, Polyfidelity and Non-monogamy – new approaches to multiple relationships. Kevin Lano & Claire Parry (ed.), Five Leaves Publications, Nottingham, G.B. 137 s.

"Laaaja yleisö feministisistä kirjanoppineista miestenlehtiin on säilyttänyt yksiavioisuuden koskemattomana – ikään kuin ei olisi olemassa mitään tervejärkistä keskustietä yksiavioisuuden ja bakkanalioiden välillä ja ikään kuin ei muka olisi inhimillisesti mahdollista olla vilpittömästi sitoutunut useampaan kuin yhteen rakastajaan."

Ei-yksiavioisuus on arkinen realiteetti, josta edelleenkin vaietaan, vaikka useimmilla ihmisillä on ainakin joskus ollut jokin useamman rinnakkaisen suhteen tilanne. Yksi-

ja moniavioisuus eivät ole vastakohtia, vaan jatkumo – ja ylivoimaisesti useimmat ihmiset sijoittuvat jonnekin sen välimaastoon. Näin toteaa **Maria Pallotta-Chiarolli** artikkelissaan "Choosing Not to Choose", joka on tämän kirjan perusajatusten johdanto.

Kirjan ensimmäinen osa koostuu omaelämäkerrallisista artikkeleista, joissa avoimesti ei-yksiavioiset ihmiset kertovat elämästään ja tavastaan sitoutua pysyviin ihmissuhteisiin. Toisessa osassa tarkastellaan yksiavioisuuden normia ja sen vaihtoehtoja historian, yhteiskuntafilosofian ja uskontokritiikin näkökulmasta sekä pyritään oikomaan laajalle levinneitä, lähinnä kristillisten ennakkoluulojen aiheuttamia kliseemäisiä harhaluuloja.

Haastavaa luettavaa on ainakin **Kevin Lanon** artikkeli "Friends Can't be Lovers: The Paradox of Monogamy", joka suorastaan pakottaa jokaista lukijaa miettimään oma-kohtaisesti, mitä ihmettä hän tarkoittaa sellaisilla käsitteillä kuin "uskollisuus", "sitoutuminen", "suhde" ja niin edelleen. Kirjoittajan mielestä parisuhdeoppaissa jätetään vastaamatta kahteen oleelliseen peruskysymykseen: ensinnäkin, miksi olisi tavoiteltavaa, että jokin tietty suhde täyttäisi samalla kertaa kaikki ihmisen moninaiset tunnepohjaiset, seksuaaliset ja henkiset tarpeet; toiseksi, mitä käytännön hyötyä on ihmisille itselleen siitä, että "rakkaussuhteet" ja "ystävyyssuhteet" on tapana jyrkästi jakaa eri kategoriaan.

"Ystävien" ja "rakastajien" välinen ero liittyy kirjoittajan mukaan heteroseksuaalisuusoletusten mukaiseen sukupuolijakoon, jossa samaa sukupuolta olevat ovat keskenään mahdollisia ystäviä ja eri sukupuolta olevat taas mahdollisia seksikumppaneita. Todisteena väitteelle hän pitää sitä havaintoa, että ei-heteroseksuaalisissa alakulttuureissa tämä jako mielletään huomattavasti liukuvampana.

Yksi kylkiluu, yksi nainen

Uskontokriittisestä näkökulmasta kiinnostavin on **Jennifer Rycengan** artikkeli "Clearly God Intended ...", jossa käydään läpi yksiavioisuuden puolusteluja eri uskontope-

rinteissä. Vaikka yksijumalaisuus sinällään ei ole aina johtanut yksiavioisuuden dogmiin, se on kuitenkin ollut taustalla silloin, kun yksiavioisuutta on yritetty perustella uskonnollisesti. Yhden ainoan puolison idea juontuu hengellisestä siitä, että on yksi ainoa jumala, jonka vietäväksi uskovon tulee kokonaisvaltaisesti antautua.

Salomo rinnastaa monijumalaisen kuvainpalvonnan perverssiin seksuaalisuuteen, joka ei ole yksiavioista. "Tosi jumala" on kuvien tuollapuolen. Vastaava raamatullinen argumentti menee nykyisinkin täydestä, kun todistellaan, että pornografian esittämät moninaiset kuvaukset seksuaalisesta toiminnasta kierouttavat sieluja pois jostakin todellisemmasta olemuksesta.

Seksuaalisen suhteen rinnastamisen henkilökohtaiseen jumalasuhteeseen (ja siten yksijumalaisuuteen) on ominaista erityisesti kristinuskolle. Ripittäytyminen jumalan edessä on tärkeää kristityille, mutta ei esimerkiksi muslimeille, joiden oppiin ei kuulu yksiavioisuus.

Perinteisesti yksiavioisuutta perustellaan sillä, että nainen on luotu miehen kylkiluusta. **Tertullianuksen** mukaan on ratkaisevaa, että jumala käytti naista luodessaan vain yhtä miehen kylkiluuta. "Yksi kylkiluu, yksi nainen."

Moniavioisuuden poiskitkemisen tavoite on maailmanlaajuisesti kytkeytynyt pyrkimykseen saada pakanaväestöistä otollisia raamatullisen lähetystyön kohteita. Nykyinen keskusteluilmapiiri on siinä mielessä kirkkottunutta, että jopa "maallistuneena" esiintyvä humanismi tai feminismi yritetään usein valjastaa sellaisen kristillisen dogmin äänitorveksi, jonka mukaan moniavioisuuden tai prostituution tapaisten ilmiöiden poiskitkeminen olisi muka jokin tasa-arvo tai ihmisoikeusasia.

Moniavioisuuden leimaaminen "orjuudeksi" sai alkunsa 1800-luvulla USA:n liittovaltion vallankeskitystavoitteista. Taustalla oli republikaanien uusmoralismi, jossa "moniavioisuus ja orjuus" niputettiin toisiinsa, jotta voitiin luoda tehokas veruke keskushallinnon vahvistamiselle. Jo 1850-luvun lopulla joukkoja lähetettiin Utahiin "vapauttamaan" moniavioisuuden uhreja.

Kirjoittaja esittää kiinnostavan yhteyden 1800-luvun rasismiin ja romanttisen parisuh-

deideologian välillä, jotka yhdessä mahdollistivat sen, että keskustelu puolisoitten lukumäärästä vapauden luvatussa maassa lopetettiin aseiden voimalla. Romanttinen parisuhde nähtiin jonkinlaisena evoluution päätepisteenä. Islamilaisuuden uhkakuvaa muistuttavalla tavalla länsimaisen sivistyksen selitettiin perustuvan yksiavioisuuteen, jota mormonien "itämainen" tapa horjutti.

Haasteita siviilitapakulttuurille

Yksi kirjan johtopäätöksiä on, että sekä yksiavioisuuden normi että siitä poikkeaminen ovat länsimaissa yleensä pohjautuneet samantyyppisiin seksistisiin kliseeoletuksiin. Mormoniteologit selittivät yksiavioisuuden olevan miehelle "luonnotonta", ja samantyyppinen kaksinaismoraali on tuttua nykypäivänäkin. Se muovaa myös ennakkoluuloja, joita avoimesti ei-yksiavioisiin ihmisiin saatetaan edelleenkin kohdistaa. *Regina*-lehden miehenkäsittelyoppaassa vuodelta 2003 varoitellaan yhä "suostumasta osaksi haaremia" ikään kuin yksiavioisuudesta poikkeaminen ei voisi olla sitäkin, että naisella on samanaikaisesti monta miestä – tai naista.

Vaikka yksiavioisuudesta poikkeaminen onkin aina ollut yleistä, ongelmana saattaa meidän kulttuurissamme olla positiivisia mielikuvia vahvistavien julkisivujen puuttuminen. Uskonnot (länsimaissa kristinusko) ovat usein kontrolloineet julkisivuja monopolisoimalla parinmuodostusrituaaleja. Siviilitapakulttuurin haasteeksi jää tässä kohdin se, miten on mahdollista olla johdonmukaisesti matkimatta kristillisiä tapoja.

Yksiavioisuus sinällään - yksilöllisenä valintana muiden joukossa - ei välttämättä ole kristillisten tapojen matkimista, mutta yksiavioisuuden sosiaaliselle erityisasemalle on silti hyvin vaikeaa löytää mitään uskonnottomia eettisiä perusteita. Toisaalta koko parisuhteen käsite ylipäätään on melko epämääräinen ja häilyvä, ja sillä voidaan viitata jos jonkinmoisiin kulissien takaisiin virityksiin. Siiviilitapakulttuuriin liittyvänä käytännön asiana saattaisi olla hyvä miettiä jo hiukan etukäteen, millaisia voisivat olla esimerkiksi näyttävät rinnakkaissuhteiden julkistamisseremoniat. ●

Toimiston- ja taloudenhoitaja

Vapaa-ajattelijain liitto – Fritänkarnas förbund ry:n liittohallitus on kokouksessaan 23.11.2003 äänin 5-4 asettanut haettavaksi liiton toimiston- ja taloudenhoitajan toimen. Kirjalliset hakemukset toimeen on oltava Vapaa-ajattelijain liiton toimistossa, Neljäs linja 1, 00530 Helsinki, viimeistään tammikuun 10. päivänä 2004. Liittohallituksen työvaliokunta käsittelee hakemuksia kokouksessaan 11.1.2004, ja liittohallitus päättää asiasta kokouksessaan 25.1.2004.

Toimiston- ja taloudenhoitajalta edellytetään liiton jäsenyhdistyksen jäsenyyttä ja valmiutta toteuttaa liiton kulttuuriohjelmaa.

Lisätietoja antaa liittohallituksen puheenjohtaja, fil. maist. **Erkki Hartikainen**, puhelin 040-565 1271, sp. erkki.hartikainen@saunalahti.fi.

Työt ja koeaika alkavat 1.2.2004.

Työtehtävät työsuhteen alkaessa:

Liiton toimiston- ja taloudenhoito. Jäsenrekisteriasiat ja EU-elintarviketuen hallinnoinnin hoitaa kuitenkin erikseen palkattu toimistosihteri.

Työn suorittamispaikkana on liiton toimisto osoitteessa Neljäs linja 1, Helsinki.

Työaika. Säännöllinen työaika on enintään keskimäärin 7,5 tuntia/työpäivä ja 37,5 tuntia viikossa.

Vuosiloma. Työntekijä saa vuosilomaa kaksi ja puoli arkipäivää kultakin täydeltä lomanmääräytymis-kuukaudelta. Vuosilomasta kaksi arkipäivää lomanmääräytymiskuukautta kohti on kesälomaa ja puoli päivää talvilomaa.

Sairausloma-ajan palkkaus. Ollessaan estynyt tekemästä työtä sairauden tai tapaturman vuoksi, työntekijällä on oikeus saada palkan- ja sanotun esteen kestämisajana enintään sen alkamispäivää seuranneen kuukauden ajalta. Työnantaja tarjoaa työntekijälle lakisääteiset työterveydenhuoltopalvelut.

Palkkaus. Kiinteä kuukausipalkka ilman ikälisiä noin 1300 , (peruspalkan tulee olla A15). Lisäksi työntekijällä on lounassetelietu, jonka arvo on noin 40 markkaa/työpäivä.

Palkantarkistukset. Palkantarkistuksista ja luontoiseduista neuvotellaan vuosittain erikseen valmisteltaessa liiton seuraavan vuoden budjettia. Vuosilomapalkan lisäksi työntekijälle maksetaan lomarahaa, jonka suu-

ruus on puolet vuosilomapalkan määrästä.

Ylityöt. Työntekijältä odotetaan valmiutta tehdä tarvittaessa yli- ja sunnuntaityötä tarpeen mukaan, ei kuitenkaan enempää kuin 2,5 tuntia/työpäivä tai 15 tuntia/viikonloppu. Yli- ja sunnuntaityö korvataan vapaa-ajalla, siten että yhtä yli- tai sunnuntaityötuntia kohti työntekijä saa vapaa-aikaa 1,5 tuntia. Yli- ja sunnuntaityöstä sovitaan erikseen puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan tai pääsihteerin ja työntekijän välillä.

Toimiston- ja taloudenhoitajan toimenkuva

1. Taloudenhoito (n. 60 %)

- 1.1 tositteiden järjestäminen
- 1.2 tiliointi ja kirjanpito
- 1.3 tilinpäätöksen tekeminen
- 1.4 tositetarkastuksen järjestäminen
- 1.5 tilintarkastuksen järjestäminen
- 1.6 ostolaskujen maksaminen
- 1.7 myyntilaskujen lähettäminen
- 1.8 kassan hoito
- 1.9 varallisuuden hoito (talletukset, arvopaperit, arvo-osuudet jne.)
- 1.10 kiinteistöjen ja asunto-osakkeiden vuokraaminen
- 1.11 vuokrasopimusten laatiminen
- 1.12 vastike-, vuokra- ja maksuvalvonta

2. Materiaalitoiminnot (n. 10 %)

- 2.1 liiton tuotteiden myynti
- 2.2 toimistotarvikkeiden hankinta
- 2.3 kirjaston hoito
- 2.4 kopiointi

3. Konttorityöt (n. 10 %)

- 3.1 kirjeenvaihto
- 3.2 postitus
- 3.3 kirjediaarin pitäminen

4. Asiakaspalvelu (n. 10 %)

- 4.1 informaation jako
- 4.2 puhelimeen vastaaminen ja neuvonta
- 4.3 yhteydenpito jäsenyhdistyksiin tarvittaessa

5. Järjestötehtävät (n. 10 %)

- 5.1 selvitysten antaminen suoritetuista toimenpiteistä

Vapaa-ajattelijain liiton pitkäaikainen työntekijä **Kimmo Sundström** hakee töitä. Melkein mikä tahansa työ kelpaa tässä vaiheessa. Kun Kimmo Sundström puolitoista vuotta sitten sai pääsihteerin vaalissa yhtä monta ääntä kuin valituksi tullut, arvan ratkaistessa, Kimmo toivoo, että häntä silloin kannattaneet auttavat häntä työpaikan saannissa. Esimerkiksi isännöitsijätoimistoilla voisi olla Kimmolle käyttöä. Myös toimitustyö onnistuu Kimmolta. Kimmolta saa pientä korvausta vastaan myös sijoitusneuvoja.

Kimmo Tapani Sundström (220157-0178) on ollut Vapaa-ajattelijain liiton palveluksessa toimiston- ja taloudenhoitajan tehtävissä 1.1.1988-4.10.2003. Toimenkuva on käytännössä ollut hyvin laaja: toimiston ylläpito, varustelu, kunnossapito ja korjaukset, muutot jne. koskien myös arkistoa ja varastoja. Taloushallintoa Sundström on myös hoitanut laajasti mukaan lukien rekisterien ylläpito, laskutus, maksu- ja vuokravaltvonta, palkanlaskenta ja palkkahallinto, kirjanpito ja tilinpäätösten (vuosilta 1987-2002) laatiminen, verotus-, avustus- ja stipendiasiat, vuokra- ym. sopimusasiat, sijoitusasuntojen kunnossapito, korjaukset jne.

Luottamustoimissa Kimmo Sundström on toiminut liittohallituksen varajäsenenä 18.6.1978 - 7.6.1987, liittohallituksen varsinaisena jäsenenä 7.6.1987 - 10.6.1990 ja uudelleen liittohallituksen varajäsenenä 10.6.1990 - 9.6.2002.

Hän on ollut keskeisessä asemassa muotiltaessa liiton **Kulttuurirohjelmaa**. Erityisesti hän on vaikuttanut Kulttuurirohjelman moraaliperiaatteiden muotoutumiseen.

Vapaa Ajattelija -lehden päätoimittajana Sundström toimi numeroiden 5/1981-1-2/1983 osalta. Hän on avustanut lehteä sadoilla kirjoituksilla vuodesta 1979 lähtien sekä toiminut lehden parhaana mahdollisena oikolukijana.

Kimmo Sundström perusti ja järjesti liiton arkiston vuosina 1982-1996.

Sundström on monipuolisesti kielitaitoinen (osaa esimerkiksi espanjaa) ja hänen kansainvälisten asiain tuntemuksensa on vaikuttanut merkittävästi Vapaa-ajattelijain liiton toimintaan.

Sundström on omaa aikaansa säästämättä osallistunut liiton kaikkien kokousten ja tilaisuuksien järjestämiseen. Jäsenjärjestöistä hän on huolehtinut ainutlaatuisen erinomaisesti ja hän on osallistunut lukuisien jäsenjärjestöjen tilaisuuksien järjestämiseen. Hän on elvyttänyt toimimattomia yhdistyksiä ja ollut mukana perustamassa uusia. Viimeksi tam-

mikuussa 2003 Sundström oli perustavan kokouksen puheenjohtajana Porissa, jossa perustettiin **Satakunnan vapaa-ajattelijat** ja toukokuussa 2003 perustavan kokouksen puheenjohtajana Savonlinnassa, jossa perustettiin **Savonlinnan seudun vapaa-ajattelijat**.

Vuosina 1988-1999 Sundström hoiti juhlapuhujavälitystä välittäen juhlapuhujille satoja toimeksiantoja uskonnottomien hautajaisiin, häihin ja nimenantojuhliin.

Sundström on 1980-luvun alkupuolelta lähtien ollut mukana liiton elämäntutkimustiedon kirjojen tuottamisessa ja vaikuttanut niiden sisällön ja kieliasun muotoutumiseen. Sundströmin asiantuntemus ja tyylytaju ovat lähes ainutlaatuisen erinomaisia.

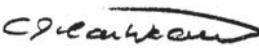
Sundström on toiminut **Kustannus Oy Vapaa Ajattelija Ab:n** toimitusjohtajana 13.5.1984-20.9.1984 ja 7.1.1988-18.4.1998. Tässä tehtävässä hän on vaikuttanut merkittävästi vapaa-ajattelun kehitykseen Suomessa mm. suomentamalla aatteellista kirjallisuutta. Sundström hoiti toimitusjohtajana ollessaan myös yrityksen koko taloushallinnon ja laati tilinpäätökset.

Järjestötoiminnassa tavallisista sisäisistä erimielisyyksistä huolimatta Sundström on pystynyt menestyksekkääseen taloussuunnitteluun, ja liiton kirjanpidon ja muun taloudenhoiton hän on suorittanut ainutlaatuisen erinomaisesti.

Erityisesti Sundström on ansioitunut liiton omaisuuden hoitajana. Sundströmin taloudenhoitajakautena liiton oma pääoma on kasvanut 65.300,05 eurosta 498.896,94 euroon. Sundström on käytännössä hoitanut mm. liiton saamien testamenttilahjoitusten muuntamisen erilaisiksi sijoituksiksi, pääosin sijoitusasunnoiksi sekä asuntojen edelleen vuokrauksen. Varallisuuden tuotto on Sundströmin taloudenhoitajakaudella ylittänyt liiton jäsenmaksutulot.

Kimmo Sundströmin työsuhte on päättynyt 23.11.2003. Taloudellisten vaikeuksien vuoksi hän toivoo saavansa työtä mahdollisimman pian.

Kimmo Sundströmin puhelinnumero on 040-910 7054 ja osoite Koivumäentie 18 A 35, 01230 Vantaa. Kimmon työsuhteen purkua vastaan äänestivät puheenjohtaja **Erkki Hartikainen**, edellisessä liittohallituksen kokouksessa äänin 5-4 erotettu varapuheenjohtaja **Aki Räisänen**, **Pauli Hömppi** ja **Veikko Laine**.

Erkki Hartikainen
vastaava toimittaja

Järjestötoiminnassa on usein hankalia ristiriitoja, jotka tekevät päätöksenteon vaikeaksi. Toimiva demokratia riippuu kuitenkin vähintään yhtä paljon menetelmistä kuin päätöksiin osallistuvista ihmisistä. Liittohallituksen varajäsen Jori Mäntysalo esittää yhdeksi vaihtoehdoksi ristikkomallia, jota on menestyksekkäästi käytetty ainakin Tampereen vapaa-ajattelijoiden sisäisessä päätöksenteossa.

Ongelma

Perinteinen tapa päätöksentekoon, vaikkapa sääntömuutokseen tai toimintasuunnitelman tekoon, on vahvistaa ylemmässä elimessä jonkun esitys. Tavanomainen esimerkki on johtokunnan valmisteleva toimintasuunnitelma, jonka yhdistyksen kokous hyväksyy.

Periaatteellista ongelmaa tässä ei ole, sillä kokous voi aina jättää esityksen kokonaan huomiotta, ja tehdä kokonaan alusta alkaen päätöksen.

Käytännössä usein esitys hyväksytään ilman pohdintaa sellaisenaan, tai siihen tehdään vain yksittäisiä korjauksia. Tällöin kokous ei aidosti päättää sisällöstä.

Ilman valmistelua taas vähänkään isompaa paperia ei saada aikaan. Jo yli kymmenen hengen kokous on aivan varmasti liian iso aktiivisesti pohtimaan ilman valmistelua melkein mitä tahansa asiaa. Yleisesti laaja valmistelu siirtää valtaa valmistelijalle, ja toisaalta niukka valmistelu pidentää päätävää kokousta. Tarvitaan jonkinlainen välimuoto valmiista esityksestä ja puhtaalta pöydältä aloittamisesta.

Ratkaisu

Ratkaisu on yhden esityksen sijaan tehdä kaksi esitystä, joissa on rinnakkain kustakin asiakohdasta eri vaihtoehdot. Nämä

käydään kohta kohdalta läpi, ja tarpeen mukaan keskustellaan ja äänestetään kustakin kohdasta erikseen. Luonnollisesti kokouksessa voidaan myös päättää vaihtoehtojen ulkopuolelta, sekä ääritapauksena hyllätä kokonaan esitykset.

Tampereella ristikkomallia on kokeiltu kahdesti, ensin sijoituspolitiikasta päätettäessä ja sitten sääntömuutosta tehtäessä. Kokeilut ovat onnistuneet mielestäni aika hyvin, molemmat paperit saatiin tehtyä hyvässä hengessä eri näkökantoja kuunnellen.

Pohdintaa ratkaisusta

Ristikkomalli toimii vain, jos päätös voidaan jakaa useampaan toisistaan melko riippumattomaan osaan. Sääntöjen osalta näin lieinee melkein aina: vaikkapa jäsenyyden ehdot ja johtokunnan vaalitapa eivät mitenkään vaikuta toisiinsa. Päätöksen pitää olla riittävän tärkeä, jotta ristikkomallia kannattaa käyttää. Toiseksi asiasta pitää olla aitoa erimielisyyttä, tai ainakin useampia perusteltavissa olevia vaihtoehtoja.

Useamman vaihtoehdon esitleminen on järkevää, jos johtokunta on melko erimielinen. On turhaa johtokunnassa äänin 5-4 päättää jonkin esityksen sisällöstä, jos esitys menee uuteen äänestykseen kokouksessa: helpompaa on viedä molemmat esitykset kokoukseen. Ristikkomalli tuntuu sopivan ”rauhanomaiseksi” ratkaisuksi, useampi pieni kysymys jotenkin ohjaa siihen, että vaihtoehdoista voidaan äänestää ilman rintamalinjojen syntyä.

Ristikkomallin käyttö pitää selittää kokouksessa hyvin. Parasta olisi ehkä etukäteen sopia puheenjohtajaehdokkaiden kanssa siitä, miten malli tullaan selittämään. Erikoisesti pitää muistuttaa, että ristikosta huolimatta mikään ei pakota valitsemaan jompaakumpaa tarjotuista vaihtoehdoista.

Lisätietoja saa kysyä kirjoittajalta, parhaiten toimii sähköposti osoitteeseen jori.mantysalo@uta.fi.

Jori Mäntysalo

Pyromaani riehui Kuusankoskella

Maanantaina 3.11. Pohjois-Kymen Vapaa-ajattelijain puheenjohtaja **Heljä Pekkalin** kertoi yhdistyksensä hautausmaatoiminnasta yllättäviä uutisia. "Kävin juuri hautausmaallamme katsomassa varastorakennuksemme palaneita tuhkia. Rikospoliisit olivat ottamassa näytteitä. Jäljellä olivat kotikärryt. Rautakankikin oli ihan vääntynyt. Seurakunnan puolella olevan vastaan varastorakennuksen rauniot vielä savusivat."

Kuusankoskella sijaitsevan hautausmaan varastorakennuksen tuhopoltto oli tapahtunut juuri vastikään. Poliisin ottaessa näytteitä tuhkakasasta "ne olivat vielä niin kuumia, että näytepussit sulivat."

Tuhopolttaja ei valikoinut kristittyjen ja jumalattomien välillä. "Kun seurakunnan hautausmaan varastorakennus paloi vähän sen jälkeen ja sammutustöissä olleet palomiehet ja rikospoliisit tutkivat seurakunnan hautausmaata, havaitsivat he, että meidänkin puolella oli palanut."

Aikaisemmin Pohjois-Kymen Vapaa-ajattelijain hautausmaalle iskivät saatananpalvojat muutamia vuosia sitten. Silloinkin he iskivät myös seurakunnan puolelle. "Silloin teimme seurakunnan kanssa yhdessä rikosilmoituksen. Poliisit kävivät tutkimassa kaadettuja kiviä ja niitä symboleita, joita oli jätetty hiekkaan. Tapausta ei mitenkään uutisoitu, koska poliisi sanoi, että ko. palvojat hakevat juuri julkisuutta. Minua itseäni suututti heidän tietämättömyytensä siitä, että meillähän ei ole mitään tekemistä saatanankaan kanssa."

Aikaisemmalla viikolla tuhoutui melko huonoon kuntoon Huhtalammen talo Kuusankosken keskustassa kirkkoa vastapäätä.

Teksti & kuva: Janne Vainio

Huhtalammen talo oli Kuusankosken vanhin rakennus. Kaupungin ympäristölautakunta antoi luvan sen purkamiseen, jonka jälkeen alueella nousi kansalaisliike Huhtalammen talon säilyttämisen puolesta. Perustettiin **Pro Huhtalampi** -yhdistys, johon myös Pekkalin itse kuuluu.

"Ympäristökeskukselta tuli päätös, että talo olisi suojeltava, eikä mennyt montaa viikkoa, kun se viikko sitten oli sytytetty ulkoapäin tuleen. Toinen vakavampi yritys kohdistui Kuusankosken kotiseututaloon, joka on todella arvokas rakennus. Onneksi palohälyttimet toimivat ja tuhot jäivät vähäisiksi."

Muut viimeaikaiset tuhopoltot ovat olleet enimmäkseen autiotalojen polttoja eri puolilla kaupunkia. Tuhopolttaja jäi kiinni viime kuun vaihteessa, jolloin osoittautui, että hän kuului itse paikalliseen vapaapalokuntaan ja oli ollut mukana sammuttamassa sytyttämiään tulipaloja.

Pohjois-Kymen vapaa-ajattelijayhdistyksellä on palo- ja varkausvakuutus 3000 euron edestä, mutta Pekkalinin mukaan se ei riitä korvaamaan menetyksiä. "Tuskin sillä

Poliisin eristämät savuavat jäännökset olivat jäljellä Pohjois-Kymen vapaa-ajattelijayhdistyksen hautausmaan varastorakennuksesta (kuva vas.). Taustalla yhdistyksen pj Heljä Pekkalin (vas.) ja VA-lehden pilapiirtäjä Päivi Vesanto keskustelemassa tilanteesta.

rahalla saamme vastaavanlaista rakennusta. Ja pitäähän ottaa huomioon sekin, mitä vakuutusyhtiö sanoo."

Vakuutukset on siis syytä pitää voimassa kaikilla vapaa-ajattelijahautausmailla ja niiden kattavuus olisi aiheellista arvioida jo ennalta. "Vastaisuuden varalle pitää tietenkin vakuutusasiat olla kunnossa ja en tiedä, pitäisiköhän harkita hälytyslaitteiden hankkimista rakennukseen."

Uuden varastorakennuksen rakennustyö aloitetaan Pekkalinin mukaan ensi kesänä. Yksi mahdollisuus saada hankkeeseen rahaa olisi myydä puita metsätä. "Kuutisen vuotta sitten myimme 10 puuta ja saimme niistä rahat uurnalehdon suunniteluun ja toteutukseen. En tiedä, paljonko vakuutuksesta tulee rahaa. Yhdistyksenähän meillä ei ole rahaa yhtään (jos muutama kymmenen euroa on, niin se on siinä)."

Pekkalin pistää pienen osan toivoa vapaa-ajattelijoiden maanlaajuiseen yhteistyöhenkeen. "Olisihan hyvä, jos liitolta tulisi myös jonkinlaista tukea. Jos muista yhdistyksistä tulisi talkooporukkaa keväällä, niin sekin olisi hienoa." ●

Salama iski kirkkoon Swazimaassa

Yhdeksän ihmistä sai surmansa Swazimaassa, kun salama iski kirkkoon kesken jumalanpalveluksen. Kuolleiden joukossa oli seurakunnan pappi ja viisi lasta. Asista kertoi maan radio.

Radion mukaan seurakuntalaiset olivat osallistumassa Mankayanen kirkon jumalanpalvelukseen noin 70 kilometrin päässä maan pääkaupungista Mbabanesta, kun salama iski suoraan kirkkoon. Kuusi ihmistä loukaantui ja heidät kuljetettiin sairaalaan.

(STT)

**Vapaa-ajattelijain liitto -
Fritänkarnas förbund ry**

Puheenjohtaja

Erkki Hartikainen

Puhelin (09) 2233273, GSM (040) 565 1271

Sähköposti etkirja@dlc.fi

Varapuheenjohtaja

Tauno Lehtonen

GSM (050) 325 0891

Sähköposti taunolehtonen@luukku.com

Pääsihteeri

Juha Kukkonen

GSM (040) 704 7258

Sähköposti juha.kukkonen@saunalahti.fi

Toimisto

Paula Vasama

Neljäs linja 1,

00530 HELSINKI

Puhelin (09) 715 601

Sähköposti val@vapaa-ajattelijat.fi

Toimisto on avoinna klo 09.00-17.00.

Järjestösihteeri

Janne Vainio

GSM (050) 365 6808

Sähköposti janne.vainio@helsinki.fi

Kotisivu

<http://www.vapaa-ajattelijat.fi>

Pankkiyhteys

Sampo 800014-85180

(Lahjoitus- ja testamenttitili sama)

Kristinoppi houkuttelee suurilla lupauksilla kuten taivas, pelastus ja ikuinen elämä, mutta se vaatii seuraajaltaan vastaavasti myös suurempia uhrauksia - järkensä uhraamista.

Kirkot julistavat, että ihminen ei voi omin voimin saavuttaa pelastusta. Totta kerrankin! Kuka nyt saisi mätänevän ruumiinsa nousemaan haudasta omin voimin.

Timo Viitala

.AT03

Vapaa-ajattelijain liitto
Neljäs linja 1, 00530 Helsinki

Vapaa-ajattelijain liitto ry

Vapaa-ajattelijain liitto on vapaa-ajattelijain, ateistien ja humanistien muodostamien vapaa-ajattelijayhdistysten keskusjärjestö. Se on myös näiden ryhmien etu- oikeusturva- ja kulttuurijärjestö.

Vapaa-ajattelijain aatteellisena tavoitteena on tieteellisen maailmankatsomuksen levittäminen ja tutkiminen.

Yhteiskunnallisena tavoitteena on Suomen molempien valtiokirkkojen erottaminen valtiosta ja niiden julkisoikeudellisen aseman lakkauttaminen. Liitto edesauttaa ja ylläpitää uskonottoman ja ateistisen kulttuurin kasvuedellytyksiä ja kehitystä.

Erityisesti liitto valvoo uskonnonvapauslain soveltamista sekä vapaa-ajattelijain, ateistien ja humanistien ihmis- ja kansalaisoikeuksien loukkaamattomuutta.

Liitto ajaa sellaisia lainsäädännöllisiä muutoksia, jotka turvaavat uskonottomuuden ja ateismin vapauden sekä näiden katsomusten kaikenpuolisen tasa-arvoisen kohtelun muihin kansalaisiin nähden.

Liitto toimii yhteistyössä samoihin päämääriin pyrkivien koti- ja ulkomaisten järjestöjen kanssa.

(Edellä esitetty on muotoiltu liiton sääntöjen 2 §:stä)

Olen kiinnostunut toiminnastanne

Lähetätkää minulle lisätietoja ☐

Haluan liittyä jäseneksi ☐

Tilaan Vapaa Ajattelija -lehden ☐

NIMI_____

OSOITE_____

POSTITOIMIPAikka_____

65 c

Vapaa-ajattelijain liitto ry
Neljäs linja 1
00530 HELSINKI